

Szükségletfelmérés az Erőforrás Alapítvány - United Way Magyarország számára

Készítette: Domokos Tamás és Ruff Tamás

A szükségletfelmérés elkészítésére az Erőforrás Alapítvány - United Way Magyarország megbízása alapján került sor. Projekt azonosító: ECHO 107/2004.

Echo Survey Kht.- Echo Survey Institute PBC.
H-8000 Székesfehérvár, Ady E. 19-21.
Tel: (22) 502-276, (22) 504-201 Fax: (22) 379-622
Mail: tdomokos@echosurvey.hu

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet

8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.

Tel: +36 (22) 502-276

Fax: +36 (22) 379-622

www.echosurvey.hu

info@echosurvey.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Vezetői összefoglaló	3.o.
1. A vizsgálat háttere	4.o.
1.1 A kutatás célja	4.o.
1.2 A lakossági szükségletek konceptualizálása	4.o.
1.3 Kutatási módszer	6.o.
2. A lakossági szükségletfelmérés eredménye	11.o.
3. Intézményi vizsgálat	27.o.
4. Szakértői tapasztalatok	32.o.
4.1 Szociális szükségletek és hiányzó szolgáltatások	33.o.
4.2 Egészségügyi szükségletek és hiányzó szolgáltatások	34.o.
4.3 Oktatási szükségletek és hiányzó szolgáltatások	35.o.
4.4 Gazdaságfejlesztés	36.o.
4.5 Környezetfejlesztés	37.o.
4.6 Többszemponútú rangsoroló szavazás	39.o.
5. Melléklet	41.o.
1. Melléklet	41.o.
2. Melléklet	45.o.

Vezetői összefoglaló

A 2004. február 15. és április 2. között a United Way Magyarország számára országos lakossági szükségletfelmérést végeztünk komplex módszertan alkalmazásával. A lakossági adatfelvétel, az intézményi vizsgálat és a szakértői fókuszcsoportos elemzés legfontosabb eredményei az alábbiakban foglalhatók össze:

- A különböző szükségleti rendszerek kielégítésére szolgáló intézmények és szervezetek csak részben tudnak válaszolni a lakosság körében felmerülő igényekre, a hiányzó szolgáltatások pótlására számos lehetőségük lenne a civil szervezeteknek, amelyet erősít a más ágazatban működő intézmények és szervezetek együttműködési készsége is.
- A lakosság részéről hiány elsősorban a participációs, szociális és környezeti szükségletek területéről mutatkozik.
- A lakosság, az intézmények és a szakértők véleménye szerint javulna a különféle ellátórendszerek működése, és növekedne hatékonyságuk, ha a civil szervezetek nagyobb szerepet vállalnának szolgáltatások terén.
- A kielégítetlen szükségletek megfelelő szintű kielégítése és a hiányzó szolgáltatások megszervezése mindenképpen interszektoriális partnerség és együttműködés keretében, elsősorban kistérségi szinten valósítható meg.
- A civil szervezetek a szociális gondozói hálózat, a házi segítségnyújtás rendszerében tudnának hatékonyan bekapcsolódni. A közösségi terek, információs pontok létrehozásában és fenntartásában nagy lehetőségeik vannak a nonprofit szféra képviselőinek.
- Területi szempontból a hátrányos helyzetű, illetve stagnáló térségekre kellene fordítani a figyelmet. A legtöbb helyen rendelkezésre állnak a megfelelő szakemberek, de a professzionális programok beindításához gyakran anyagi, technikai eszközhiánnyal küzdenek.

1. A VIZSGÁLAT HÁTTERE

1.1 A kutatás célja

A kutatás elsődleges célja annak vizsgálata, hogy a United Way Magyarország Alapítvány mely célterületeken tudná támogatásával leginkább elősegíteni elsősorban a szociális ellátórendszer hiányából vagy diszfunkciójából eredő kielégítetlen valós lakossági szükségletek nonprofit szervezeteken keresztüli kielégítését. Ennek megfelelően a kutatás részben feltáró, részben pedig helyzetleíró jellegű. Ezen túlmenően fontos szempont volt annak tisztázása, hogy az egyes általános humán szükségleteken belül, milyen speciális helyi szükségletek vannak jelen, illetve az ellátórendszer hiányossága mögött milyen területi egyenlőtlenségek húzódnak meg az országban. A kutatás célcsoportja területileg, szervezetenként és ágazati szinten is nagyon heterogén volt, ezért a lakossági szükségletek és intézményi kielégítésük helyzete csak komplex módszertannal vizsgálható.

A kutatás első lépéseként a meg kellett határozni a humán szükségletek tudományos definícióját, hogy mérhetővé és esetleg rangsorolhatóvá tegyük azt. Ezután megalkottuk a részletes mintavételi tervet, komplex módszertannal elvégeztük a lakossági és intézményi adatfelvételt, majd ezen adatokat szembesítettük a különböző szakterületeken dolgozó szakértőkkel.

1.2 A lakossági szükségletek konceptualizálása

A szükséglet eredeti definícióját a fiziológia alkotta közel százötven évvel ezelőtt. E szerint a szükséglet olyan hiány a szervezetben (pl.: folyadékhiány, oxigénhiány, tápanyaghiány, vitaminhiány stb.), amely tartósabb fennállása esetén az egészséget vagy súlyosabb fokon az életet fenyegeti. Az ilyen fiziológiai szükségletek nyomán jellegzetes belső állapot áll elő, s ez olyan cselekvésre készíti a szervezetet, amelynek következtében a hiány megszűnik. Később a pszichológia kibővítette a fogalmat és sokkal tágabb értelemben kezdte használni, s a szükségletet nem csupán fiziológiai, hanem különböző pszichikus jelenségekre is vonatkoztatták. Ebben az értelemben beszélhetünk kulturális, szociális, esztétikai - és más, hasonlóan magasabb rendű - szükségletekről is. A szükséglet fontos jellemzője, hogy szerkezetét tekintve (velünk született) szükségleti diszpozíció és valamilyen magatartási-tevékenységi algoritmus, program alkotja, mely az alacsonyabb rendű szükségleteknél előre programozott (pl. ha éhes az ember, akkor ételmezt szerez), a magasabb szintű szükségleteknél azonban az individualizáció és a szocializáció folyamatában alakul ki.

Ebben a vonatkozásban a szükséglet-felmérésünk célja ezeknek a magasabb rendű szociális szükségleteknek a társadalmi intézmények által történő kielégítésének vizsgálata. A kutatási céloknak megfelelően természetesen nem szükséges minden fajta szükséglet és annak kielégítésének feltárása.

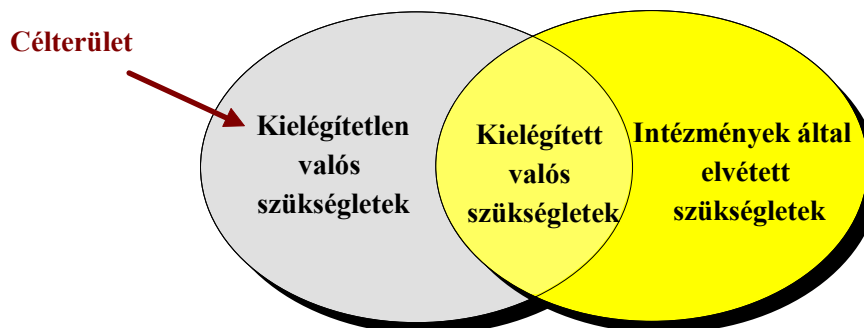
A pszichológiában és az evolúciós szemléletű szociológiában a Maslow által alkotott szükséglet-hierarchia a legismertebb, mely az alapvető biológiai szükségletektől a bonyolultabb, komplexebb motivációkig terjed, s nemcsak hierarchiát jelent a szükségletek egymásutánja, hanem fejlődést is. A legegyszerűbb szükséglet a fiziológiai szükséglet. Ha ez rendben van, akkor az egyénnek a biztonsági szükségletét kell kielégíteni (ezek olyan jellemzők, amik biztonságot adnak, mind térben, mind időben.) Ha ez a szükséglet is kielégített, a következő szükséglet a szeretet és a valahova tartozás, illetve az értékelési, megbecsülési szükséglet, míg a legmagasabb szint az önmegvalósítási szükséglet. A piramis alján található motívumok hiányalapúak (valamilyen hiányból származnak), míg a magasabb szintek motívumai inkább növekedésalapúnak tekinthetők. Fontos, hogy amíg az alacsonyabb szinten lévő szükséglet legalább részben nincs kielégítve, a magasabb szinten lévő szükséglet nem válhat a cselekvés meghatározójává.

A kutatásunkban alapvetően öt szükségleti dimenziót illetve erre épülő ellátási szolgáltatási formákat tanulmányoztunk: szociális, egészségügyi, nevelési-oktatási, környezeti és gazdaságfejlesztési aspektusát tekintve alakossági szükségleteknek. Ezek közül a három (szociális, egészségügyi, környezeti) alapvetően hiányalapú szükségletekkel hozható összefüggésbe, míg a nevelési-oktatási és gazdaságfejlesztési dimenzió már inkább növekedésalapú, vagyis magasabb rendű szükséglet.

A kutatás előtt pontosan tisztáznunk kellett, hogy a biogén, a pszichogén és a szociogén szükségletek közül melyekre kívánunk fókuszálni. Az alapszükségletek minden esetben a biogén szükségleti csoportok, az egyedfejlődés során erre épülnek rá a pszichogén szükségletek, ugyanakkor sem a biogén, sem pedig a pszichogén szükségletek kielégítése nem feltételezi a társas interakciót és az intézményesültséget, ez különbözteti meg őket leginkább a szociogén szükségletektől, melyek keletkezése és kielégítése is szociális szituációkban történik. Fontos volt szem előtt tartanunk, hogy attól, hogy egy biogén szükséglet (pl. megfelelő táplálkozás) kielégítése a szociális mezőben történik, a keletkezése egyéni, vagyis nem válik közvetlenül szociális szükségletté (!).

A lakossági szükségletek és az intézmények, nonprofit szervezetek által nyújtott szolgáltatások közös metszetében helyezkednek el azok a kielégített valós szükségletek,

amelyekre jól reflektálnak a helyi intézmények és NGO-k szolgáltatásai. Ez elemzés során a fő cél nem ennek, hanem a kielégítetlen valós szükségleteknek a minél pontosabb lokalizálása volt.

A kutatás során választ kerestünk arra a kérdésre is, hogy a feltárt célterületeken milyen az NGO-k jelenlegi aktivitása, milyen szolgáltatásokat nyújtanak, illetve milyen célterületen hasznosulna legnagyobb mértékben UW támogatása, hol érvényesülne leginkább a támogatás multiplikátor hatása a lakossági és intézményi vélemények alapján.

1.3 Kutatási módszer

A kutatás három irányba indult el. Egyrészt lakossági adatfelvételt végeztünk 600 fős modell térségbeli mintán, másrészt kismintás intézményi adatfelvételt készítettünk a modell térségekben, harmadrészt pedig fókuszcsoporthoz szakértői interjúkat készítettünk a vonatkozó témában. Az egész vizsgálat során figyelembe kellett venni az ágazati és területi szempontokat egyaránt.

A szükséglet-vizsgálatok amerikai tapasztalatok alapján hatékonyan végezhetőek modell-térségek (szubrégiók) részletes primer adatfelvételén keresztül is, kvantitatív és kvalitatív elemeket ötvözve. Felhasználva a magyar társadalmi jellemzők bizonyos fokú homogenitását (csoportonként azonos problémapercepció, sztenderd állami és kötelező lokális szolgáltatások, a helyi civil társadalom hasonló fejlődési pályája) a kutatás során rétegzett valószínűségi véletlen mintavétellel kiválasztunk négy különböző fejlettségi szintű kistérséget (modell-térség) és azokban vizsgáltuk részletesen a kielégítetlen szükségletek ágazati struktúráját és a nonprofit szolgáltatók szerepét, lehetőségét a szolgáltatások szervezésében, biztosításában.

A modell térségek meghatározásánál a KSH 2002 évi településsoros adatbázisát vettük alapul. Ezen adatbázisban a legfontosabb demográfiai, szociális, egészségügyi,

környezeti, gazdasági és oktatási, valamint nonprofit jellemzőit (részletesen lásd a mellékletben) kistérségi szinten aggregáltuk¹. Ezek után az aggregált változókat először ezer főre számoltuk át minden kistérségben, majd sztenderizáltuk (egységnyi szórású, nulla átlagú magas mérési szintű változókká transzformáltuk) és a sztenderizált változók (Zscore) alapján K-means klaszterezési eljárással négy csoportba soroltuk a településeket. A kiinduló 135 változóból végül az alábbi 22 változó mentén alakult ki a legstabilabb klaszter struktúra a 150 kistérség tekintetében.

1.tábla. Klaszterképző változók és a kistérségekből létrehozott stabil klaszterstruktúra

	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter	F - érték	Szign.
Zscore: Halálozások száma	1,54	-0,37	-0,55	0,18	30,00	.000
Zscore: Kiskereskedelmi üzletek száma	0,00	-0,13	1,18	-0,40	18,34	.000
Zscore: Épített lakások száma (üdülők nélkül)	-0,56	0,13	0,67	-0,28	7,81	.000
Zscore: Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekecsolt lakások száma	0,04	0,04	0,84	-0,46	10,60	.000
Zscore: Közcsatornahálózatba bekecsolt	-0,52	0,22	1,48	-0,79	70,23	.000
Zscore: Működő házi orvosok száma	1,00	-0,40	0,07	0,12	11,02	.000
Zscore: Működő házi gyermekorvosok szám	-0,31	0,30	1,03	-0,75	31,82	.000
Zscore: Összes működő kórházi ágyak száma	-0,25	0,00	1,13	-0,44	17,82	.000
Zscore: Működő összes bölcsődei férőhelyek száma	-0,19	0,06	0,99	-0,48	14,83	.000
Zscore: Tartós bentlakásos és átmeneti intézet f.h.	1,75	-0,26	-0,23	-0,18	32,11	.000
Zscore: Az időskorúak otthonai működő férőhelye	1,50	-0,13	-0,19	-0,28	20,31	.000
Zscore: A szociális alapellátás keretében ellátottak	0,76	-0,49	-0,27	0,47	16,01	.000
Zscore: Közgyógyellátási igazolvánnyal	-0,10	-0,36	-0,78	0,85	30,28	.000
Zscore: Mozielőadások száma	-0,21	-0,19	1,53	-0,41	37,51	.000
Zscore: Egyéni gazdálkodók száma(db)	0,83	-0,36	-1,07	0,66	40,19	.000
Zscore: Működő vállalkozások száma (áta)	-0,42	0,26	1,44	-0,85	74,69	.000
Zscore: 250- és több főt foglalkoztatók	-0,40	0,17	1,11	-0,60	24,96	.000
Zscore: Működő nonprofit szervezetek száma	0,31	-0,16	1,28	-0,51	27,17	.000
Zscore: Regisztrált munkanélküliek száma	-0,04	-0,59	-0,63	1,04	62,49	.000
Zscore: Az önkormányzat által rendszere	-0,26	-0,53	-0,48	0,97	42,15	.000
Zscore: Az önkormányzat által nyújtott	0,68	-0,28	-0,17	0,19	5,46	.000
Zscore: Véndorlási egyenleg	0,13	0,44	-0,25	-0,47	9,56	.000
Kistérségek száma:	17	61	23	49		

¹

Eredeti terveink szerint a 2004. január 1-től hatályos új kistérségi közigazgatási beosztás alapján kívántuk a kistérségeket áttekinteni, de mivel a vonatkozó KSH T-STAR adatbázis 2002. évre vonatkozik, az adott évben hatályban lévő beosztást alkalmaztuk 150 kistérségre.

Az egyes klasztereket jellemzőik alapján neveztük el: ELŐREGEDŐ-STAGNÁLÓ RURÁLIS térségek; FELKAPASZKODÓ FIATALOS térségek, FEJLŐDŐ NEM RURÁLIS térségek és HANYATLÓ RURÁLIS térségeknek. Az egyes klasztereken belül aztán megnéztük, hogy melyik kistérségek demográfiai, infrastrukturális és szociális mutatói illeszkednek legjobban az adott csoport főátlagához, majd ezen legjobban illeszkedő (vagyis az adott kistérségi csoport szempontjából leginkább átlagos) térségek közül egyszerű véletlen valószínűségi eljárással választottunk ki egyet-egyét. A kiválasztás eredményeként a Sümegi, a Bonyhádi, az Egri és a Berettyóújfalui kistérséget határoztuk meg a négy modell térségként.

2.tábla. Az egyes klasztereken belül leginkább tipikus kistérségek és a véletlen kiválasztás eredménye (Modell térségek)

	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter
	Előregedő/ stagnáló rurális	Felkapaszkodó fiatalos	Fejlődő nem rurális	Hanyatló rurális
DEMOGRÁFIAI mutatók szerinti legjobban illeszkedők	Pápai Zalaszentgróti Sümegi Mórahalom Csurgó	Hatvani Paksi Oroszlányi Balassagyarmat Dorog	Szekszárdi Pécsi Székesfehérvári Győr Szolnok	Fehérgyarmati Enyingi Berettyóújfalui Tiszafüred Bátonyterenye
INFRASTRUKTÚRÁLIS mutatók szerinti legjobban illeszkedők	Barcsi Orosházai Sümegi Pápa Nagyatád	Zirci Gárdonyi Dunakeszi Pécsvárad Bonyhád	Egri Keszthelyi Szegedi Szolnok Győr	Törökszentmiklósi Sárbogárdi Sellyei Pétervására Kiskunmajsa
SZOCIÁLIS mutatók szerinti legjobban illeszkedők	Mohácsi Nagyatádi Szentgotthárdi Barcs Kistelek	Dunaújvárosi Bonyhádi Kaposvári Nagykáta Békéscsaba	Balatonaligai Zalaegerszegi Pécsi Szekszárd Eger	Kunszentmiklósi Sásdi Mátészalkai Mezőkováza Sátoraljaújhely
Minden klaszterképző változót figyelembe véve legjobban illeszkedők	Barcsi Nagyatádi Szentgotthárdi Mohács Sümeg	Bonyhádi Békéscsabai Kaposvári Dombóvár Körmend	Egri Szolnoki Szegedi Pécs Siófok	Mátészalkai Sásdi Rétsági Berettyóújfalui Sellye
Klaszter középponttól való távolság alapján legjobban illeszkedők	Tamási Mohács Zalaszentgrót Kisbér Csurgó	Hatvan Bonyhád Pécsvárad Nagykanizsa Gyöngyös	Eger Szombathely Zalaeger Szeged Szekszárd	Heves Mezőkovácsháza Kunszentmiklós Berettyóújfalui Mátészalka
Véletlen kiválasztású MODELL térség	Sümeg	Bonyhád	Eger	Berettyóújfalui

Minden egyes modelltérségben három különféle empirikus adatfelvételi móddal gyűjtöttünk adatokat a lakossági szükségletekről és a tipikus hiányokról. Először minden kiválasztásra került kistérségben 150-150 fős lakossági adatfelvételt végeztünk. A kistérségeken belül rétegzett valószínűségi mintavétellel határoztuk meg a mintába kerülő

településeket, rétegeképző változóként használva a település méretét.

A kutatóintézetünk kérdezőbiztosai a négy kiválasztott modell térségben 27 településen összesen 600 fő 18 év feletti magyar állampolgárral készítettek interjút, személyesen, standard kérdőívek segítségével. A településeken belüli lakosokat véletlen valószínűségi eljárással választottuk ki (L.Kish-kulcsos eljárás). Az adatfelvételre 2004. március 10. és 22. között került sor.

3.tábla. Települési minta megoszlása az egyes modell térségekben

Kistérség neve	Településkód	Település	Interjúk száma
Berettyóújfalui	1	Ártánd	6
Berettyóújfalui	2	Darvas	15
Berettyóújfalui	3	Hencida	16
Berettyóújfalui	4	Váncsod	16
Berettyóújfalui	5	Pocsaj	16
Berettyóújfalui	6	Derecske	22
Berettyóújfalui	7	Komádi	22
Berettyóújfalui	8	Berettyóújfalú	37
Egri	9	Demjén	10
Egri	10	Egerszalók	11
Egri	11	Kerecsend	11
Egri	12	Parád	11
Egri	13	Felsőtárkány	15
Egri	14	Eger	92
Bonyhádi	15	Izmény	10
Bonyhádi	16	Nagyvejke	9
Bonyhádi	17	Cikó	16
Bonyhádi	18	Kakasd	16
Bonyhádi	19	Tevel	16
Bonyhádi	20	Nagymányok	12
Bonyhádi	21	Bonyhád	71
Sümegei	22	Bodorfa	13
Sümegei	23	Ukk	13
Sümegei	24	Zalagyömörő	13
Sümegei	25	Káptalanfa	21
Sümegei	26	Csabrendek	28
Sümegei	27	Sümege	62
Összesen			600

A válaszmegtagadásokból és meghiúsulásokból eredő kisebb eléréseket ún. többszemponú matematikai súlyozással korrigáltuk. A végleges minta településtípus, nem és korcsoport szerint reprezentálja a modell térségben élő 18 év feletti magyar lakosokat, s jól

modellálja az országos lakossági szükségleti igényeket. A kutatási beszámolóban közölt adatok hibahatára 95 százalékos megbízhatósági szinten és az egyes kérdésekre válaszolók számától függően binomiális (két kategóriás) kérdések esetében +/- 2-4 százalék. Ez azt jelenti, hogy az általunk mért eredmények legfeljebb ennyivel térnek el attól az eredménytől, amit akkor kapnánk, ha minden felnőtt lakost megkérdeznénk a modellként szolgáló kistérségekben. A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, minősítsenek társadalmi cselekedeteket, problémákat, intézményeket négy illetve ötfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százaz értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

A kutatási program részeként minden modell térségbe önkitöltős intézményi kérdőíveket is kiküldtünk. Ezek visszaérkezési aránya – az intézmények hozzáállásától függően – eltérő volt. A legtöbb kérdőívet a berettyóújfalui térségből kaptuk vissza határidőre (a kutatási program szoros időbeosztása miatt az intézményeknek csak néhány napjuk volt válaszolni), a legkevesebbet pedig a egri kistérségből. Jelen kutatási beszámolóban összesen 28 intézményi kérdőív eredményeit dolgoztuk fel.

Kistérségek		Intézménytípus	
Bonyhádi	6	Közhasznú társaság	1
Berettyóújfalui	11	Önkormányzat által fenntartott intézmény	24
Egri	4	Gazdasági társaság	1
Sümegei	7	Nincs jelölve	2
Összesen	28	Összesen	28

Végezetül mind a négy kistérségben lebonyolítottunk egy-egy fókuszcsoportos véleményfeltárást, ahol a helyi szociális, egészségügyi, oktatási intézmények szakértői fejtették ki kötött módszertan segítségével a véleményüket a kielégítetlen lakossági szükségletekről.

Kistérség	Dátum	Résztevő szakértők száma
Egri	2004. 03.23.	5
Berettyóújfalui	2004. 03.23.	7
Sümegei	2004. 04.01.	4
Bonyhádi	2004. 04.02.	3
Összesen:		19

2. A LAKOSSÁGI SZÜKSÉGLETFELMÉRÉS EREDMÉNYE

A válaszadók nyitott kérdések formájában fogalmazhatták meg véleményüket arról, hogy ők személy szerint mit tartanak a legnagyobb szociális, egészségügyi, oktatási, gazdasági és környezeti problémának az adott településen, illetve lakókörnyezetükben.

A szociális problémákra kapott válaszokat négy nagy problémátípus köré lehet csoportosítani:

1. Munkanélküliség, foglalkoztatási gondok: munkahelyek hiánya, alacsony jövedelem, a fiatalok és romák foglalkoztatásának hiánya, szegénység. E problémákhoz szorosan kapcsolódnak a segélyezési rendszerből fakadó zavarok, a segélyek nem megfelelő elosztása, a támogatási rendszer nem adekvát módja.
2. Közösségi segítségnyújtási rendszer hiánya: a családok, egyedülállók, hajléktalanok, fogyatékos emberek segítése; összetartás, összefogás hiánya.
3. A fiatalok életkezdésének segítése: gyermekek támogatása, gyermekvállalás, fiatalok lakásproblémája, szociális bérlakások hiánya
4. Öregedő települések: idősök ellátása, időotthonok száma, klubok szervezése.

Az egészségügyi problémák kapcsán a háziorvosi szolgálattal gyakran komoly gondok vannak. Sok helyen nincsen állandó orvos és rendelő sem, az orvosi ellátásra nagyobb igény lenne, mint amennyit a helyi szolgálat biztosítani tud. Nagyon nagy hiányosság kistételepüléseken, hogy nincsen megszervezve és biztosítva az ügyeleti szolgálat, a sürgősségi betegellátás rendszere nem működik megfelelően, a mentő késik, ügyeletben több helyen nincsen röntgen.

A szakellátások területén hiány van szakorvosokból, nagy szükség lenne gyermekorvosokra, és a fogászati ellátás is hiányokkal küzd. A gyógyszertárak gyakorta nehezen elérhetőek, nem rendelkeznek állandó gyógyszerkészletekkel, a nyitvatartási idejük

nem alkalmazkodik a helyi igényekhez.

Általános problémaként merült fel újra a kórházak finanszírozási és fejlesztési nehézségei. Nem megfelelő eszközökkel vannak felszerelve, a működtetéshez szükséges dolgozói létszám nem mindenhol biztosított, kórházi osztályokat szüntetnek meg, a szolgáltatási csökkennek, a járóbeteg-ellátás színvonala romlik.

Az oktatást érintő problémák közül a lakosság részéről több, az iskolai oktatás és nevelés színvonalát megkérdőjelező visszajelzés érkezett. Ezzel kapcsolatban az alábbi vélemények fogalmazódtak meg: gyenge a nevelőtestület színvonala, rossz a tanárok hozzáállása a gyermekekhez, szülő-tanár kapcsolat megromlása, kevés szakember, a részképességű és fogyatékos gyermekekkel nem tudnak foglalkozni, a roma gyerekek miatti problémák. Az iskolák felszereltsége gyakran a kor követelményeihez képest elmaradott, finanszírozási gondokkal küzdenek.

Igényként merült fel a speciális tantárgyak és szabadidős tevékenységek megfelelő szintű és gyakoriságú oktatása, mint például a nyelvoktatás, számítógépes tanfolyamok, sportolási lehetőségek bővítése.

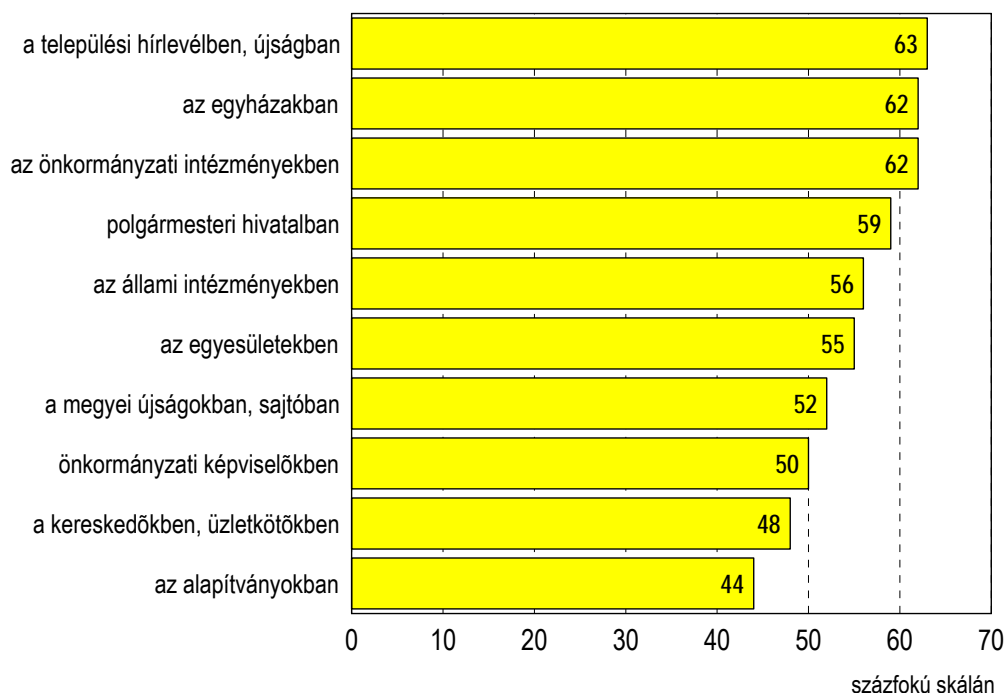
A helyi gazdasági problémák kapcsán egyhangúan a munkahelyteremtés problémaköre merült fel. A nagyobb vállalatok letelepítéséhez szükséges tényezők nem biztosítottak, az ipari parkok kiépítése érdekében a megfelelő infrastruktúra nem áll rendelkezésre. A helyi kisvállalkozók kevés kedvezményes támogatást vehetnek igénybe, magas az iparüzési adó. A mezőgazdasági vállalkozók nehéz anyagi helyzetben vannak, csak a mezőgazdaságból nem lehet megélni, mivel a felvásárlási árak nagyon alacsonyak.

A válaszadók a legnagyobb környezeti problémáknak az illegális szemétkerakók meglétét, a rossz szemétszállítási rendszert, a szelektív hulladékgyűjtés hiányát, az ipari létesítmények szennyezéseit és a lakosság szemetelési szokásait tartja. Sok helyen nem megoldott a szennyvízelvezetés, és a települések csatornázottságával is gondok vannak.

A hiányzó lakossági szükségletek felmérésének kérdését a szükségletek kielégítését segítő, támogató, nyújtó szervezetek iránti bizalmi indexek felmérésével is megvizsgáltuk. Az összes lehetséges intézmény/szervezet típus közül tíz félért vizsgáltunk, melyek között az állami/önkormányzati intézmények, a gazdasági szereplők, a nonprofit szervezetek és a helyi média egyaránt szerepelt. Ezek alapján a lakosok az önkormányzati fenntartású

intézményekben, a helyi, települési hírlevelek információtartalmában és az egyházakban bíznak leginkább, ám ezek bizalmi indexe is csupán 62-63 pont százfokú skálán mérve. A polgármesteri hivatal, az állami intézmények, az egyesületek, a megyei sajtó és az önkormányzati képviselők bizalmi indexe csak közepes, s az ötven pontos bizalmi határ alá került a kereskedők, üzletkötők és - rendkívül meglepő módon – az alapítványok bizalmi indexe.

Intézményi bizalmi indexek

Részletesen vizsgálva az egyesületek, alapítványok, önkormányzati és állami intézmények bizalmi indexét, kiderült, hogy az egyesületekben és az alapítványokban átlagnál jobban bíznak a nők és a hanyatló vagy felkapaszzkodó térségek lakói, de ezen térségek lakói jobban bíznak az önkormányzati intézményekben is. Az állami intézmények bizalmi indexe a jobb anyagi körülmények között élő városi lakosok körében átlag feletti. Az is jellemző, hogy a stagnáló térségekben mind a négy intézmény bizalmi indexe alacsonyabb.

Bizalmi indexek alakulása

Változó	Attribútum	Egyesületek bizalmi indexe	Alapítványok bizalmi indexe	Önkorm. intézm. bizalmi indexe	Állami intézm. bizalmi indexe
Nem	Férfiak	53	41	63	54
	Nők	57	47	62	57
Korcsoport	35 év alattiak	54	45	65	60
	35-64 évesek	57	45	60	55
	65 év felettiak	51	43	64	56
Iskolai végzettség	max. 8 általánost végzettek	56	47	63	53
	szakmával rendelkezők	55	45	65	59
	minimum érettségizettek	54	42	59	55
Település	Aprófalvak	55	48	62	52
	Községek	54	45	63	55
	Városok	55	41	62	60
Jövedelem	havi összkereset 50e Ft alatt	52	49	63	55
	havi összkereset 50e-100e Ft	56	45	63	57
	havi összkereset 100e-150e Ft	55	42	60	50
	havi összkereset 150e Ft felett	56	45	65	63
Gazdasági aktivitás	Dolgozik	55	45	62	57
	Nyugdíjas	55	43	63	54
	Egyéb inaktív	54	46	62	58
Modell térség	Felkapaszkodó	61	49	65	57
	Hanyatló	61	52	68	58
	Fejlődő	51	41	59	57
	Stagnáló	47	38	57	51
	FŐÁTLAG	55	44	62	56

A lakosok szükségleteit 10 nagy csoportba soroltuk, s minden egyes szükséglet kielégítettségi szintjét 5 különböző változó aggregált mutatójával mértük. A tíz lakossági szükségleti terület: gazdasági, oktatási, szabadidős, környezeti egészségügyi, információs, szociális, participációs, közlekedési és biztonsági. A kérdőívben részletesen is megkérdeztük a lakosokat, hogy melyik terület helyzetével mennyire elégedettek.

Általános elégedettség az egyes szükségletek kielégítésével

Szükségleti csoport		Elégedettségi index (százfokú skálán)
Gazdasági	1. Áruellátás	69
	2. Fogyasztóvédelem, vásárlói jogok betartása	59
	3. Kisvállalkozások helyzete	41
	4. Munkához jutás	18
	5. Gazdasági szolgáltatások sokfélesége	44
Oktatási-	6. Kisgyermekkorai fejlesztés, óvodák helyzete	58

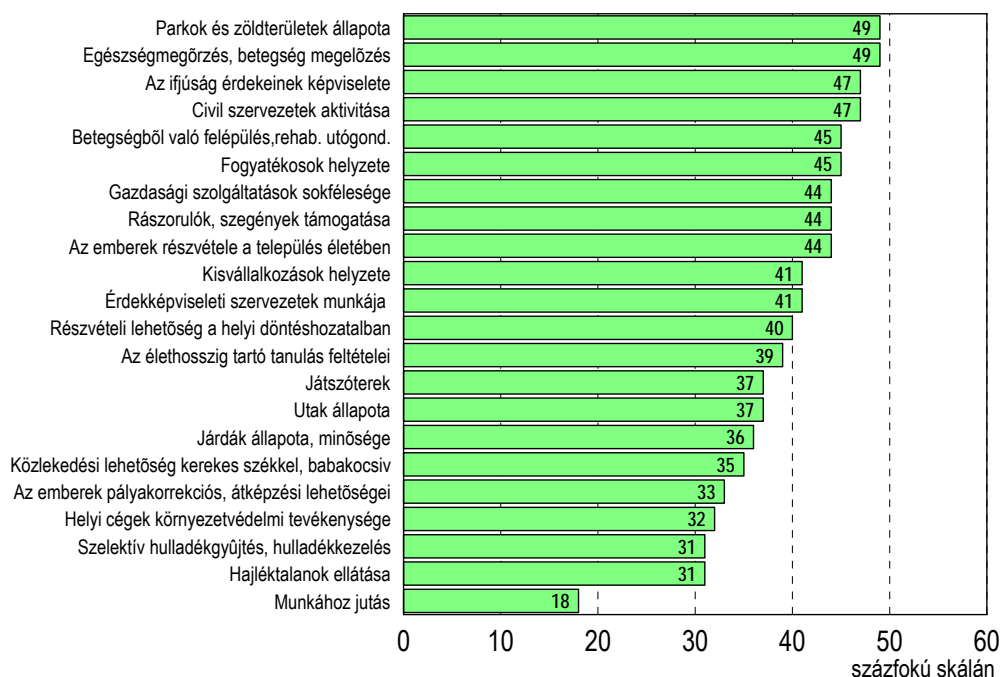
nevelési	7. Általános iskolák felszereltsége	59
	8. Pedagógiai munka színvonala	62
	9. Az élethosszig tartó tanulás feltételei	39
	10. Az emberek pályakorrekciós, átképzési lehetőségei	33
Szabadidős	11. Sportolási lehetőségek	58
	12. Kulturális lehetőségek	56
	13. Könyvtári szolgáltatás	67
	14. Kulturális rendezvények	62
	15. Amatőr művészeti tevékenységek	50
Környezeti	16. Parkok és zöldterületek állapota	49
	17. Játsszóterek	37
	18. Szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés	31
	19. Helyi cégek környezetvédelmi tevékenysége	32
	20. Levegő minősége	60
Egészség- ügyi	21. Betegek jogainak érvényesülése	50
	22. Egészségmegőrzés, betegség megelőzés	49
	23. Betegségből való felépülés, rehabilitáció, utógondozás	45
	24. Háziorvosi ellátás színvonala	70
	25. Várandósanya és csecsemőgondozás	72
Információs	26. Internethez jutás lehetősége	66
	27. Helyi újság, hírlevél	61
	28. Kábeltévé helyzete	64
	29. Önkormányzati tájékoztatás	59
	30. Információhoz jutás lehetősége az elérhető szolgáltatásokról	55
Szociális	31. Fogyatékosok helyzete	45
	32. Gyermek- és ifjúságvédelem	54
	33. Hajléktalanok ellátása	31
	34. Az idősek ellátása, gondozása	56
	35. Rászorulókat, szegényeket támogatása	44
Participá- ciós	36. Az ifjúság érdekeinek képviselete	47
	37. Részvételi lehetőség a helyi döntéshozatalban	40
	38. Érdekképviseleti szervezetek munkája	41
	39. Civil szervezetek aktivitása	47
	40. Az emberek részvétele a település életében	44
Közlekedési	41. Járdák állapota, minősége	36
	42. Tömegközlekedés	55
	43. Utak állapota	37
	44. A település megközelíthetősége	72
	45. Közlekedési lehetőség kerekessel, babakocsival	35
Biztonsági	46. Kisebbségek védelme	62
	47. Diszkrimináció elleni küzdelem	56
	48. Hatósági döntések jogszerűsége	54
	49. Törvényes védelemhez jutás lehetősége	54
	50. Közbiztonság	56

Áttekintve az egyes részterületekkel való elégedettséget, látható, hogy megkérdezett lakosok leginkább a háziorvosi ellátással, a várandósanya és csecsemőgondozással valamint a településük megközelíthetőségével elégedettek, átlagosan 70-72 pontot adtak rá százfokú skálán. A tervezett programok szempontjából sokkal fontosabbak a lista alsó részén elhelyezkedő mutatók, mert ezeken a területeken jelentős ki nem elégített valós lakossági szükségletek vannak. A skála igen széles, számos terület egy-egy jellemzője sorolható ide, így

többek közt a parkok, zöldterületek állapota, a prevenciók tevékenység, az érdekképviselő, civil aktivitás, a rehabilitáció, a fogyatékosok ellátása, a lakosok participációs lehetőségei, de elégedetlenségre ad okot az olyan makrotársadalmi problémák helyi lecsapódása is, mint az utak állapota vagy éppen az akadálymentesítés. A legnagyobb hiányzó szükségleti terület a lakosok véleménye alapján egyértelműen a munkához jutás kérdése, de komoly kielégítetlen valós lakossági szükséglet a hajléktalan ellátás kérdése, a szelektív hulladékgyűjtés, a helyi cégek környezetvédelmi aktivitása, az emberek pályakorrekciós lehetőségei is.

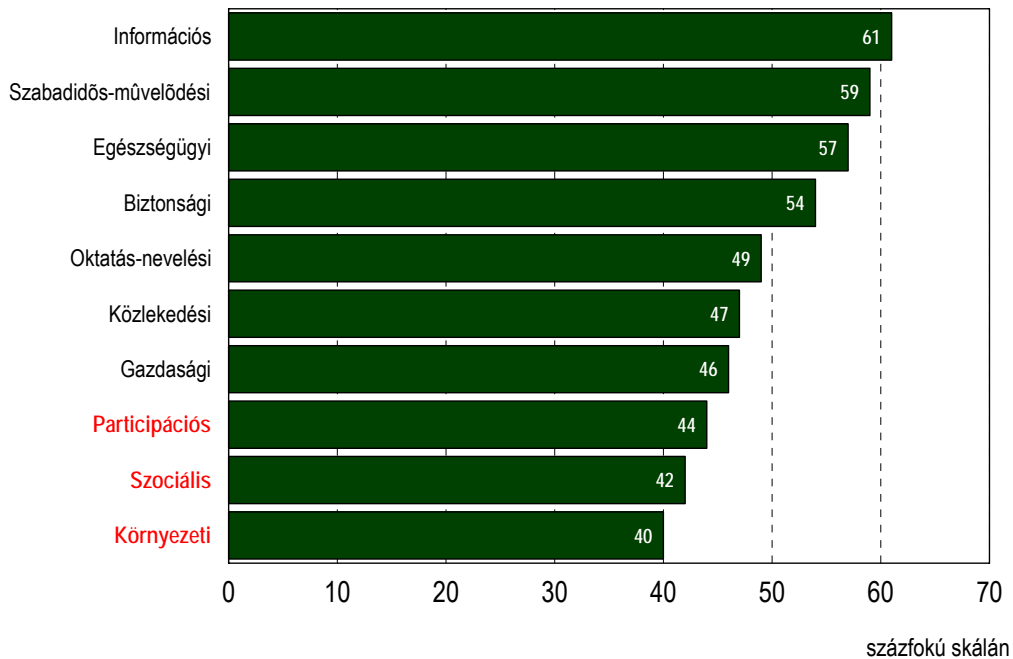
Valós kielégítetlen lakossági szükségletek

(50 pont alatti átlagok, elégedetlenség)

Ha az egyes részterületek elégedettségi szintjét aggregáljuk megbecsülhetővé válik az egyes lakossági szükségleti csoportok kielégítettségi szintje. Ezek alapján a legjobb helyzetben az információs és szabadidős-művelődési szükségletek vannak, de az egészségügyi és biztonsági szükségletek is az 50 pontos határ fölé kerültek. Közepes kielégítettségi szint jellemzi a közlekedési és gazdasági szükségleteket, s azok a területek amelyeken a legnagyobb hiányok mutatkoznak a lakosok participációs, szociális és környezeti szükségleteinek kielégítése.

Az elégedettségéből számolt lakossági szükségletek kielégítettségi szintje

Természetesen az egyes főbb demográfiai csoportokon belül mérhető árnyalatnyi eltérések. Pl a férfiak kritikusabbak a szociális ellátásokkal kapcsolatban, a fiatalok érzékenyebben reagáltak a közlekedés helyzetére, az inaktívak a gazdasági kérdésekre. Településméret szerint a kistelepüléseken élők kritikusabb véleményt alkottak a szabadidős, az oktatási és a gazdasági szükségletek tekintetében, míg a városok lakói az egészségügyi, közlekedési, participációs, biztonsági és szociális szükségleteik kielégítettségi szintjének érzik nagyobb hiányát.

Érdeemes megnézni az egyes klasztereken belül hogyan alakul a kielégítetlen lakossági szükségleti csoportok relatív sorrendje. Az alábbi táblázat ezt a sorrendet szemlélteti.

Kielégítetlen szükségleti csoportok relatív sorrendje	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter
	Előregedő/ stagnáló rurális	Felkapaszkodó fiatalos	Fejlődő nem rurális	Hanyatló rurális
1. legnagyobb hiány	környezeti	környezeti	környezeti	környezeti
2.	szociális	participációs	szociális	gazdasági
3.	participációs	gazdasági	participációs	közlekedési
4.	közlekedési	szociális	biztonsági	oktatási
5.	gazdasági	közlekedési	gazdasági	participációs
6.	oktatási	oktatási	közlekedési	szociális
7.	egészségügyi	egészségügyi	oktatási	információs
8.	biztonsági	szabadidős	egészségügyi	szabadidős
9.	szabadidős	biztonsági	szabadidős	egészségügyi
10. legkisebb hiány	információs	információs	információs	biztonsági

Szükségleti csoportok becsült kielégítettségi szintje (százfokú skálán)

Változó	Attribútum	Információs	Szabadidős	Egészségügyi	Biztonsági	Oktatási
Nem	Férfiak	60	58	54	55	47
	Nők	62	59	59	53	51
Korcsoport	35 év alattiak	60	58	58	55	48
	35-64 évesek	62	58	57	54	50
	65 év felettiak	63	61	57	54	51
Iskolai végzettség	max. 8 általánost végzettek	61	59	59	55	48
	szakmával rendelkezők	62	59	59	58	51
	minimum érettségizettek	61	58	55	51	49
Település	Aprófalvak	59	50 ↓	58	62	48 ↓
	Községek	62	62	62	61	46 ↓
	Városok	62	61	53 ↓	46 ↓	52
Jövedelem	havi összkereset 50e Ft alatt	59	61	56	60	51
	havi összkereset 50e-100e Ft	61	59	58	55	49
	havi összkereset 100e-150e Ft	63	59	56	50 ↓	47
	havi összkereset 150e Ft felett	60	59	57	49 ↓	49
Gazdasági aktivitás	Dolgozik	62	59	60	55	51
	Nyugdíjas	62	60	57	54	49
	Egyéb inaktív	58 ↓	55	53 ↓	53	45 ↓
Modell térség	Felkapaszkodó	65	61	57	59	49
	Hanyatló	64	63	61	63	54
	Fejlődő	60	56 ↓	55 ↓	44 ↓	49
	Stagnáló	56	57	60	61	45 ↓
	FŐÁTLAG	61	59	51	54	49

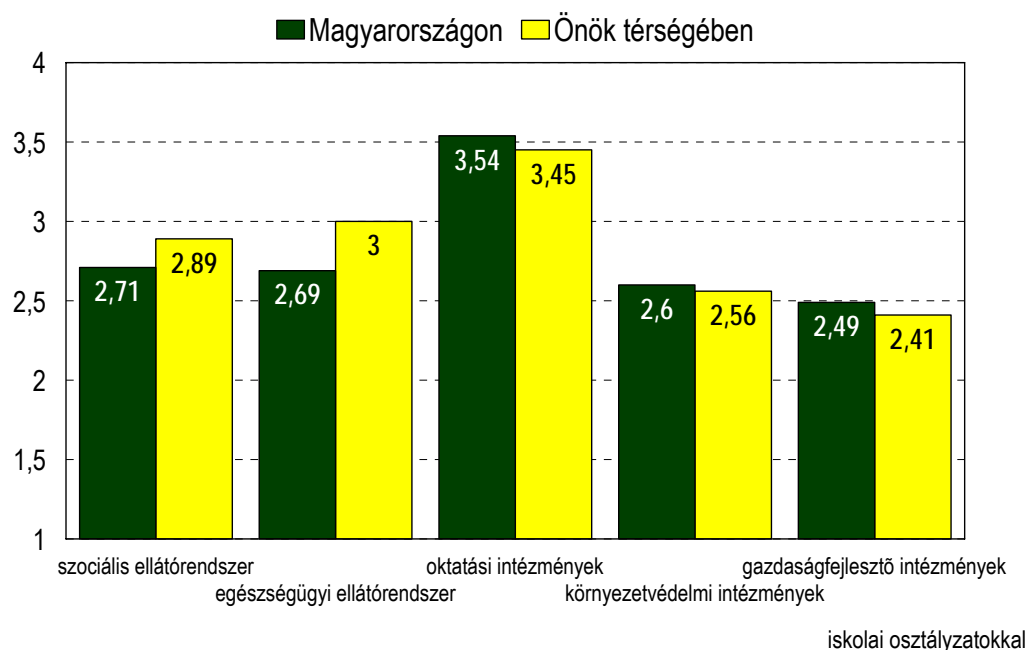
Százfokú skálán mérve

Változó	Attribútum	Közlekedés	Gazdaság	Participáció	Szociális	Környezeti
Nem	Férfiak	46	45	44	39 ↓	41
	Nők	48	47	44	45	39
Korcsoport	35 év alattiak	43 ↓	44	44	45	39
	35-64 évesek	45 ↓	45	43	41	39
	65 év felettiak	54	51	47	43	44
Iskolai végzettség	max. 8 általánost végzettek	51	49	45	43	44
	szakmával rendelkezők	43 ↓	45	46	46	39
	minimum érettségizettek	47	45	42 ↓	38 ↓	38
Település	Aprófalvak	52	44	47	51	42
	Községek	46	42 ↓	50	49	41
	Városok	45 ↓	50	40 ↓	38 ↓	38
Jövedelem	havi összkereset 50e Ft alatt	49	45	42	43	41
	havi összkereset 50e-100e Ft	49	47	46	45	42
	havi összkereset 100e-150e Ft	44	44	41	38	37
	havi összkereset 150e Ft felett	48	49	45	42	40
Gazdasági aktivitás	Dolgozik	45	45	44	43	39
	Nyugdíjas	51	49	45	42	42
	Egyéb inaktív	42 ↓	42 ↓	40	42	35
Modell térség	Felkapaszkodó	47	48	46	43	42
	Hanyatló	50	47	46	48	45
	Fejlődő	49	48	41	39 ↓	37
	Stagnáló	41 ↓	39 ↓	46	53	34 ↓
	FŐÁTLAG	47	46	44	42	40

Százfokú skálán mérve

A lakosoknak meglehetősen differenciált képe van arról, ahogy mennyire tudják az különböző ellátórendszerek (szociális, egészségügyi, környezetvédelmi, oktatási, gazdaságfejlesztő) ellátni a feladatukat Magyarország egésze és a saját térségük vonatkozásában. Iskolai osztályzatokkal mérve a legjobb jegyeket az oktatási intézményeknek adták a megkérdezettek mind az ország, mind pedig a saját térségük dimenziójában, ezt követi az egészségügyi (2.7-3.0) és a szociális ellátórendszer (2.7-2.9) közepes eredménnyel. A legtöbb kritikát e kérdés alapján is a környezetvédelmi szükségletek kielégítését biztosító intézmények, szervezetek kapták kiegészítve a gazdaságfejlesztési szükségletek hiányával. Érdeemes összevetni, hogyan tér el az ország, illetve a saját térség értékelése. Megkérdezettek az egészségügyi és szociális ellátás helyzetét helyben jobbnak vélik saját térségükben, mint az országos átlag, de az oktatás, a gazdaságfejlesztés és a környezetvédelem területén a helyi intézmények kaptak alacsonyabb osztályzatot.

Mennyiben képes ellátni a feladatát...

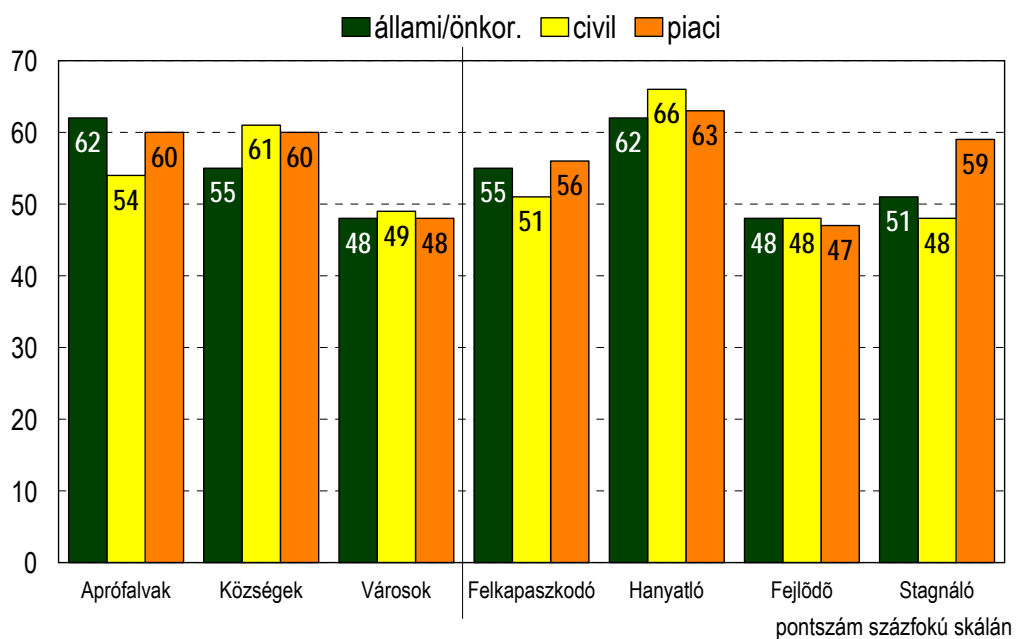
Mennyiben képesek ellátni a feladatukat az egyes intézmények az önök térségében?

Változó	Attribútum	Szociális	Egészségügyi	Oktatási	Környezetv.	Gazd. fejlesztő
Nem	Férfiak	2,9	2,9	3,4	2,5	2,3
	Nők	2,9	3,0	3,5	2,6	2,5
Korcsoport	35 év alattiak	2,8	2,9	3,4	2,5	2,4
	35-64 évesek	2,9	3,0	3,5	2,6	2,4
	65 év felettiak	3,0	3,2	3,6	2,7	2,5
Iskolai végzettség	max. 8 általánost végzettek	2,9	3,2	3,5	2,7	2,5
	szakmával rendelkezők	2,9	2,9	3,4	2,6	2,4
	minimum érettségizettek	2,9	2,9	3,4	2,4	2,3
Település	Aprófalvak	2,9	3,1	3,6	2,7	2,2
	Községek	2,9	3,1	3,3	2,6	2,5
	Városok	2,9	2,9	3,5	2,5	2,4
Jövedelem	havi összkereset 50e Ft alatt	3,0	3,2	3,4	2,7	2,6
	havi összkereset 50e-100e Ft	2,9	3,1	3,5	2,7	2,4
	havi összkereset 100e-150e Ft	2,8	2,8	3,3	2,4	2,2
	havi összkereset 150e Ft felett	2,9	2,9	3,3	2,5	2,6
Gazdasági aktivitás	Dolgozik	2,9	2,9	3,4	2,5	2,4
	Nyugdíjas	3,0	3,1	3,5	2,6	2,4
	Egyéb inaktív	2,8	2,9	3,3	2,5	2,5
Modell térség	Felkapaszkodó	2,8	3,0	3,7	2,6	2,3
	Hanyatló	3,0	3,4	3,6	2,8	2,6
	Fejlődő	2,9	2,9	3,3	2,5	2,5
	Stagnáló	2,8	2,9	3,2	2,4	2,2
FOÁTLAG		2,89	3,00	3,45	2,56	2,41

1-5 skálán, iskolai osztályzatokkal mérve

A lakossági szükségletek kielégítésében az állami/önkormányzati intézmények, a civil szektor és a piaci szereplők egyaránt szerepet vállalnak, részben átfedő, részben elkülönült területeken. Ugyanakkor mindenfajta lakossági szükséglet-kielégítés esetében vannak olyan közös dimenziók melyek mentén mérhető a szolgáltatást nyújtó intézmények teljesítése. Ilyen dimenzióknak tartjuk az adott szükségletek kielégítésére szerveződött intézmények rugalmasságát, szociális érzékenységét, szakszerűségét, jogszerűségét, hatékonyságát, erőforrásait, gyors reakció képességét, probléma felismerő képességét, udvariasságát és igazságosságát. A vizsgálat adatai szerint az emberek azt tapasztalták, hogy a piaci szereplők a legrugalmasabbak, a szolgáltatásokat hatékonyabban képesek megszervezni, gyorsabban tudnak reagálni, miközben jobb a probléma felismerő képességük is. Ezzel szemben az állami és önkormányzati intézmények esetében hangsúlyosabban jelenik meg a jogszerűség, a civil szervezetek erőssége pedig a szociális érzékenység, a figyelmesség és a társadalmi igazságosság. Összesítésben nincs igazán jelentős eltérés, a piaci szereplők lakossági szükségletek kielégítésével kapcsolatos ténykedését százfokú skálán 55 pontra, a civil szervezetekét 54 pontra, az állami/önkormányzati intézményekét pedig 53 pontra értékelték. A kérdés megítélését jelentősen befolyásolja a település mérete és a térség fejlődési iránya.

Az egyes szektorok lakossági szükségletek kielégítésével kapcsolatos megfelelése.

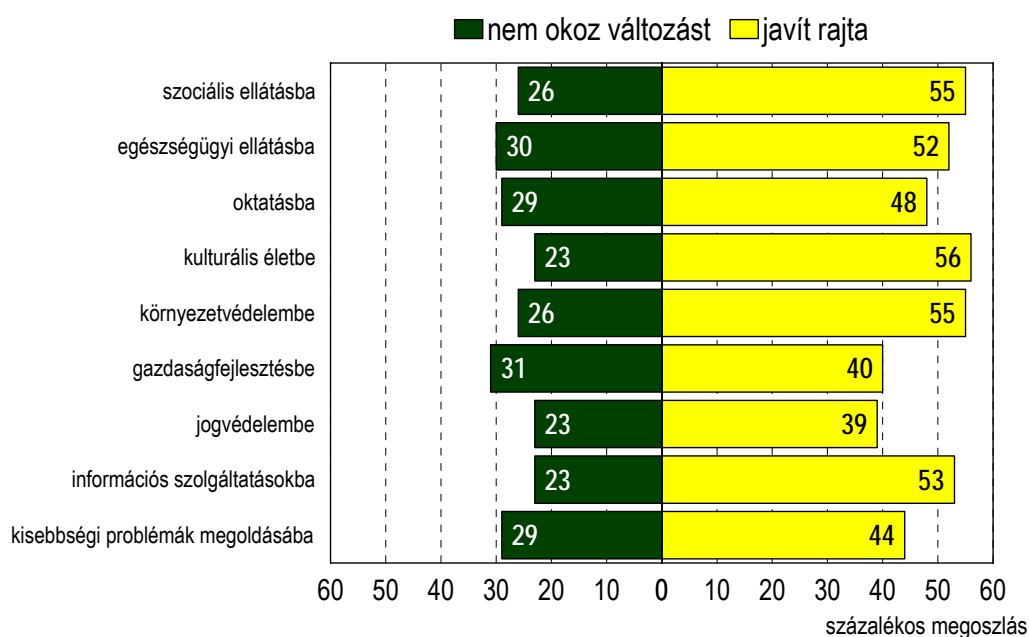
A lakossági szükségletek kielégítésével való elégedettség szektorok és területek szerint

	Állami/önkorm. intézmények	Civil szervezetek	Piaci szereplők
Rugalmasság	51	53	59
szociális érzékenység	54	58	46
Szakszerűség	60	61	61
Jogszerűség	63	60	55
Hatékonyság	53	56	58
Költséghatékonyság	47	50	56
Humán erőforrások	63	60	63
A reagálás gyorsasága	47	52	57
Probléma-felismerés	50	53	55
Udvariasság, figyelmesség	61	63	60
Igazságosság	49	53	50
ÖSSZESÍTÉS	53	54	55

Százfokú skálán mérve

Ha a különböző lakossági szükségletek kielégítésébe aktívabban vonjuk be a civil szervezeteket, az a lakosok többsége szerint javítani fog szinte minden területen. Különösen sokan gondolják úgy, hogy a civil szervezet adott területen történő bevonása javítaná a szociális, a kulturális és a környezetvédelmi szükségletek kielégítését.

A civil szervezetek bevonása a szükségletek kielégítésébe általánosságban hogyan változtat az adott ellátáson?

A válaszolók az alábbi területeken képzelik civil szervezetek bekapcsolódását (a válaszok mellett az említések száma van feltüntetve)

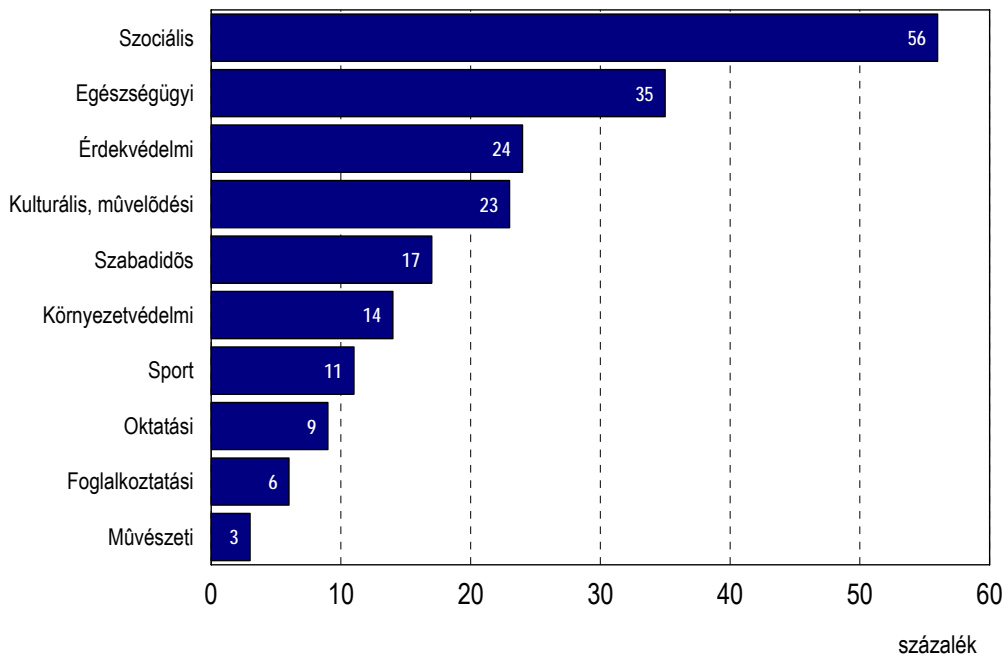
Szociális ellátás	Egészségügyi ellátás	Oktatási, nevelési szolgáltatás
idősek,rászorultak gondozása 48 munkahely teremtés 9 hajléktalan szálló létrehozása 6 adományok gyűjtése és eljuttatása 6 szegények támogatása:6 fogyatékkal élők segítése: 5 házi ápolás:4 mozgássérültek segítése 4 nagycsaládosok támogatása 4 polgárórság közbiztonság biztosítása nehéz körlm.emberek jogi,hivatalos tám. 2 hátrányos helyzetű emberek foglalkozt. 2 betegek utógondozásában 2 rászorultak segítése 2 felvilágosítás 2 betegek ápolása:2 rászorulókat támogatása: 2 ruhagyűjtés:2 ifjúsági rendezvények szervezése munka melletti tanfolyamok megszervezése megelőző felderítő munka közintm.szolgáltatásainak támogatása társadalmi élet javítása fiataloknak drogmegelőző előadások összefogás,rendezvények megvált.kép.embereknek otthoni munka kereskedelmi tevékenység ellenőrzése munkalehetőség rászorulókat támogatása programszervezés szociális munkások gondozási központok mindenterületen drog megelőzés iskolai támogatás semmit	betegápolás: 13 kórház fenntartásához adomány 7 adományok a felszerelésekhez 5 felvilágosító munka: 6 kórház utáni gondozás 3 kórház korszerűsítése 3 szoc.otthon és kórházak 3 fekvőbeteg ellátásba besegíteni 3 odafigyelés 3 kisbusz biztosítása betegszállításra 3 felvilágosításba 4 figyelem felkeltés:2 a dolgozók 1%-át a rászoruló kapja meg 2 gyógyszer árának csökkentése 2 rehabilitáció megszervezése 2 gyógyszer-támogatásban 2 véradás szervezett:2 egészségmegőrzési programok szerv.2 ifjúság védelme szűrések szervezése,felvilágosító munka orvosi ügyelet megoldásában korszerű mentőállomás építése sportszerek vásárlása öregek állapotának felmérése probléma felismerése egészséges életmód aktivitása gyermekorvosi rendelés megszervezése rehabilitáció gyerekorvos szülők iskolája betegség megelőzéséről előadások sportolási lehetőség rehabilitációs lehetőség pénzügyi támogatás gyermekellátás védőnői ellenőrzés fogyatékosok segítése gyermekétkeztetés technikai felszereltség semmit	fiatalok felvilágosítása:13 játszótér: 9 nagyobb fegyelem 6 drog és szexuális felvilágosítás:5 szabadidő szervezés 4 sportklub alakítása:4 átképzés:4 problémás gyermekek irányítása: 4 gyermekfelügyel: 3 oktatás minőségének javítása 3 romák nevelése 3 adományok gyűjtése az isk.felújításához 3 számítógépes alapismeret, Internet 3 szakkörök szervezése 2 programok,szakkörök szervezése 2 k. védelmi előadások az iskolában 2 fiatalok drogelvonó felvilágosítása 2 iskola felújítása, adománygyűjtés számítógépellátottság javítása idegennyelvi továbbképzés kultúrház építéséhez adomány gyűjtés felszereltség,tájékoztató az iskoláról folyamatos kontroll iskola működésének felügyelete problémás gyerekek szűrése gyermek és ifjúságvédelem helyzete fogyatékosok oktatása óvónői viselkedés koordinálása adományok gyűjtése kisebbségeknek programok szervezése besegítés a fiatalok oktatásába ifjúság felvilágosítása információáramlás sporteszközök rendelkezésre bocsátása erkölcsi nevelés tanár -szülő kapcsolat segítése cigányok oktatása szabadidő eltöltés hagyományok prevenció játszótérek átalakítása felnőtt tanfolyamok

Környezetvédelmi tevékenység	Gazdaságfejlesztési tevékenység
tisztaság: 43	munkahely teremtés 56
szelektív h.gyűjtés 34	munkahely keresés: 9
közterület tisztasága:17	közüzemmunka szervezés:3
szemégyűjtési akció 15	nagyobb támogatás 3
hulladékgyűjtésben 7	átképzés: 3
tisztaság betartása 7	kisebb vállalkozások létrehoz.segíts. 2
parkosítás: 8	agrárgazdaságról tájékoztatók megszerv. 2.
szemétszállítás 4	rehabilitációs munkahelyek létrehozása 2
temető rendbentartása:4	gazdálkodók segítése 2
hulladéklerakás:3	utak állapotának javítása
önkéntes szemétszedés: 3	külső vállalkozók ide csábítása
szemégyűjtők elhelyezése a faluban 3	helyi vállalkozásokat támogatni
szennyvízcsatornázás elősegítése 3	bérlások épít.szervezésében
lomtalanítás 2	bedolgozási tevékenység megszervezése
parlagfűirtás 2	kisiparosok letelepedése
illegális szemétkerakók felszámolása 2	állattartás
buszmegállók tisztántartása	vállalkozásokat segítő infok
közterületek tisztántartása 2	közterület karbantartása
túristáknak tanösvények kial.2	utak építése
előadások megszerv.környezetvéd.ról 2	pályázatoknál
faültetés 2	vállalkozók segítése
közterületfel.bővítése és munkájuk segítése	
több segítségnyújtás az állattartóknak	
játszóterek létrehozása	
utak javítása	
az emberek szemlélet váltását befolyásolná	
városfejlesztés	
parlagon lévő terület felhasználása	
szennyvíz	
település tisztasága	
csapadék elvezetés	
környezetvédelem	
faültetés	
szemétkerakó kezelése	
útépítés	
adománygyűjtési akció	
vízvédelem	
anyagi támogatás	

Annak ellenére, hogy a lakosok látják a civil szervezetek bekapcsolódásának lehetőségét a hiányzó lakossági szükségletek kielégítésébe és többé-kevésbé ráéreztek ennek előnyeire és korlátaira is, nagyon kevesen, mindössze 8 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy legalább életében egyszer már igénybe vette civil szervezet segítségét valamilyen problémája megoldásában. Demográfiai szempontból fontos, hogy a 35 év alatti korosztály körében ennél

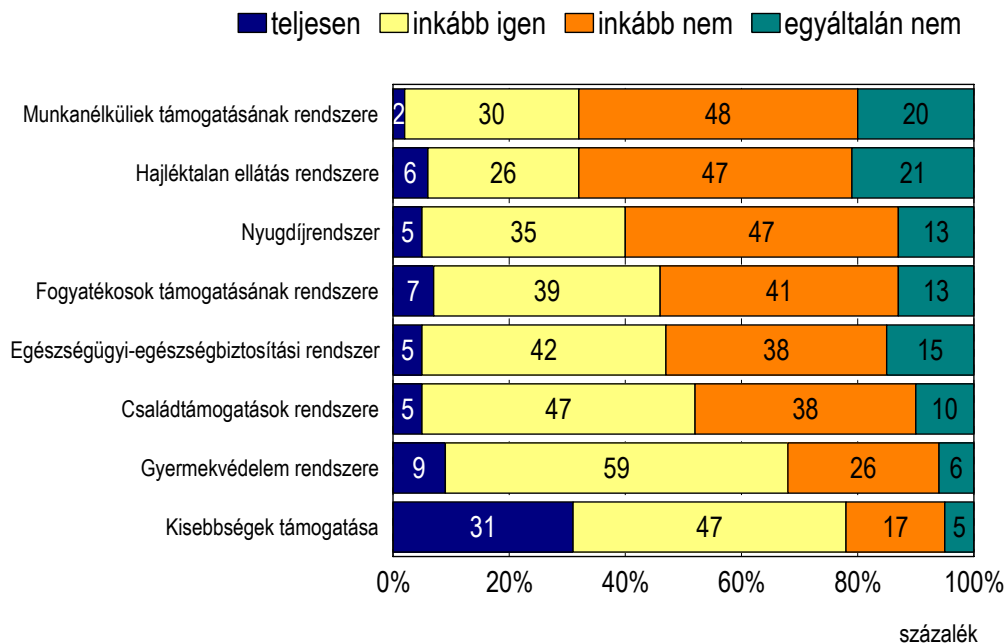
magasabb, míg a 65 év felettek körében ennél alacsonyabb ez az arány. Területi szempontból – érthető okok miatt - a stagnáló és a hanyatló térségekben magasabb a civilekhez segítségért fordulók aránya, jellemzően a szociális és az egészségügyi szükségleteik kielégítésében kértek segítséget nonprofit szervezetektől

Akik igénybe vette már civil szervezetek szolgáltatást (8 százalék), milyen területeken tették ezt?

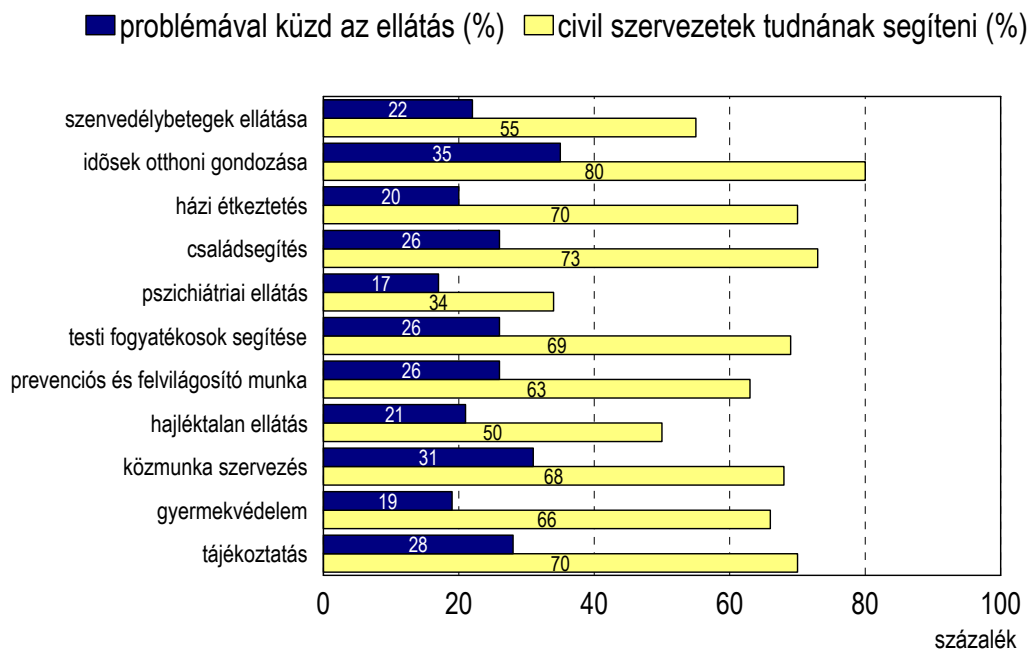
A speciális szociális szükségletek kielégítését és problémás kérdéseit külön is vizsgáltuk a kutatás során. Az általunk felsorolt nyolc szociális szolgáltatási terület közül a lakosok többsége úgy gondolja inkább nem illeszkedik a valós szükségletekhez a munkanélküliek támogatási rendszere, a hajléktalan ellátás, a nyugdíjrendszer, a fogyatékosok támogatása. Megosztottak a egészségügy-egészségbiztosítás és a családtámogatások alrendszerének megítélésében. Mindössze két szolgáltatási csoportot minősített a többség úgy, hogy az jelenleg is illeszkedik a valós igényekhez és szükségletekhez, a gyermekvédelmet és a kisebbségek támogatását.

A szociális ellátások valós igényekhez való igazodása

A lakosok egyharmada által jelentős problémával küzdő szociális ellátási területnek minősített szolgáltatás az idősek otthoni ellátásának kérdése, a közmunka szervezése és a tájékoztatás, de minden negyedik lakos a családsegítést és a testi fogyatékosok segítségét is ilyen területnek minősítette. Ezeken a területeken a lakosok egybehangzó véleménye szerint a civil szervezetek hatékonyan tudnák segíteni a szociális ellátást. A lakossági kérdőívben rákérdeztünk arra is, hogy tudnak-e a lakosok olyan civil szervezetekről, amelyek szociális ellátás területén dolgoznak. A megkérdezettek 10 százaléka válaszolt igennel, tapasztalataik szerint elsősorban a fogyatékos területen, a tájékoztatásban és a szociális étkeztetésben vannak jelen a településükön civil szervezetek a szociális szférában.

A problémával küzdő szociális ellátások és a civil szervezeteknek lehetőséget látók aránya

3. INTÉZMÉNYI VIZSGÁLAT

A kutatás során több mint 130 térségi humánszolgáltató intézménynek, vállalkozásnak és civil szervezetnek küldtük ki az önkitöltős kérdőívet a helyzetfeltárást kiegészítendő információk érdekében. Megadott határidőre a kérdőíveket 28 intézmény, illetve szervezet küldte vissza. Jelen kiegészítő jelentés a 28 intézmény/szervezet válaszainak összesítését tartalmazza.

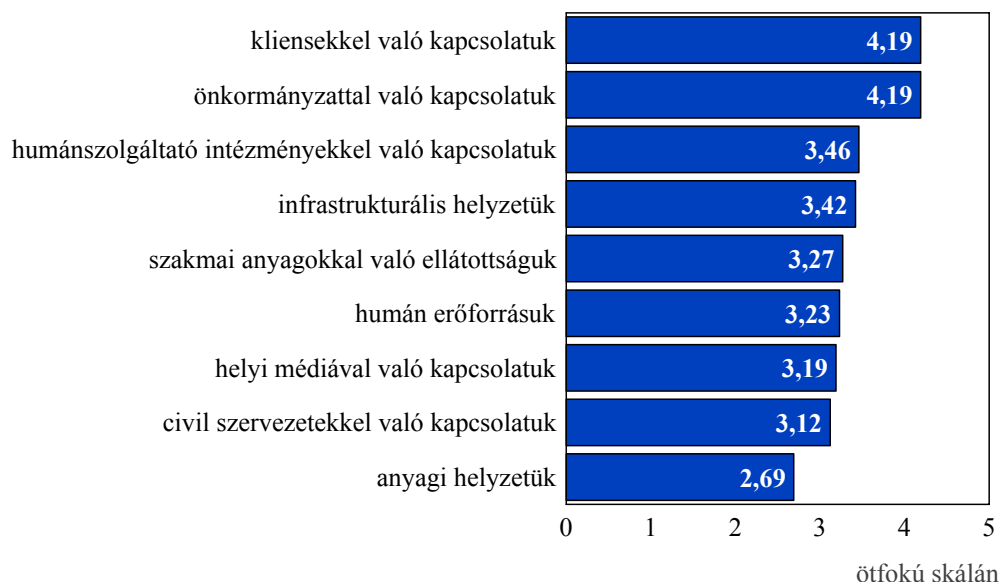
A kérdőívet visszaküldő intézmények és szervezetek közül 24 települési önkormányzatok által fenntartott intézmény, ezek köre elsősorban a családsegítő és gyermekvédelmi szolgálatokból, szociális intézményekből és idős otthonokból tevődik össze. Egy szervezet található a gazdasági szférából (megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató Kft.), és egy a nonprofit szektorból (idősek otthonát fenntartó Kht.).

A vizsgált intézmények és szervezetek közül tíz 1990 előtt kezdte meg működését, hét intézményt 1990-ben, négyet pedig 1998-ban alapítottak.

A 28 szervezetnél összesen 332 fő alapfokú, 450 fő középfokú és 181 fő felsőfokú végzettségű ember dolgozik. Az intézmények alapfokú és középfokú végzettségű személyből átlagosan 17-17, míg felsőfokú végzettségűből 9-10 főt foglalkoztatnak. A legtöbb alapfokú végzettségű embert (100 főt) egy megváltozott munkaképességű személyeket foglalkoztató Kht. alkalmaz, 105 fő középfokú végzettségűt pedig egy idősek és fogyatékosok otthona és módszertani intézete foglalkoztat, amely egyben a legtöbb felsőfokú végzettségű (33 fő) személynek is munkát ad.

Megkértük az intézmények, szervezetek képviselőit, hogy az iskolai érdemjegyeknek megfelelően értékeljék működési feltételeiket. Leginkább a kliensekkel és az önkormányzatokkal meglévő kapcsolatrendszer tartják legjobbnak az intézmények, valószínűleg azért, mert a válaszolók jelentős hányada önkormányzati fenntartású intézmény volt. A humánszolgáltató intézményekkel való kapcsolatuk és infrastrukturális helyzetük kielégítőnek mondható, azonban a szakmai anyagokkal való ellátottság és szakember tekintetében inkább közepes érték felé mozdulnak a vélemények. A helyi médiával és civil szervezetekkel való kapcsolatuk megítélése megoszlik. A legnagyobb működési zavart az anyagi erőforrások okozzák.

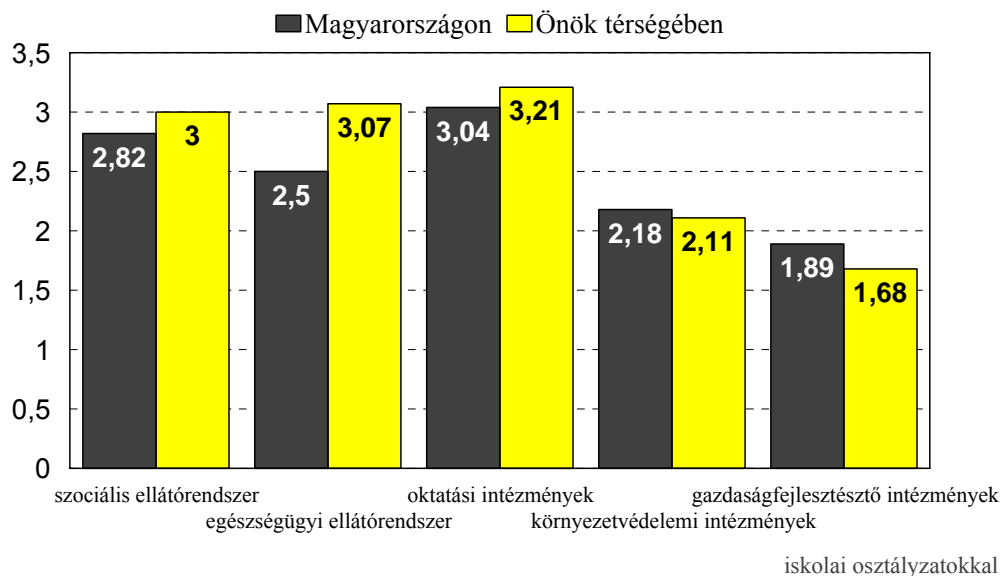
Hogyan minősítené szervezete működési feltételeit?

Az intézmények képviselőinek meglehetősen differenciált képe van arról –hasonlóan a lakosok véleményéhez-, ahogy mennyire tudják a különböző ellátórendszerek (szociális,

egészségügyi, környezetvédelmi, oktatási, gazdaságfejlesztő) ellátni a feladatukat Magyarország egészére és a saját térségük vonatkozásában. Iskolai osztályzatok szerint mérve a legjobb jegyeket itt is az oktatási intézményeknek adták a megkérdezettek mind az ország, mind pedig a saját térségük dimenziójában, ezt követi az egészségügyi (2.5-3.07) és a szociális ellátórendszer (2.82-3) közepes eredménnyel. A legtöbb kritikát e kérdés alapján itt is a környezetvédelmi és gazdaságfejlesztési szükségletek kielégítését biztosító intézmények, szervezetek kapták.

Mennyiben képes ellátni feladatát...

Az intézmények, szervezetek képviselői a térségükben lévő szociális problémák közül legnagyobbak a munkanélküliséget, a gyermekek, fogyatékosok és időskorúak alap- és szakellátását, a szakemberhiányt, a bentlakásos intézmények férőhelyeinek alacsony számát, a többgyerekes családok megélhetését és az alacsony életszínvonal létét tekintik.

A helyi egészségügyi problémák között a szűrővizsgálatok és a prevenció hiánya emelkedett ki, emellett sok helyen nem teljeskörű a háziorvosi szolgálat, szakellátások nincsenek, vagy nehezen elérhetőek, illetve ugyanez vonatkozik az ügyeleti rendszerre is.

Az oktatást érintő gondok közül az iskolák infrastrukturális, műszaki állapotát emelték ki a szervezetek képviselői, a csökkenő gyereklétszám miatti problémák nagyon sok helyen éreztetik hatásukat, és a nagy romanépeséggel rendelkező területeken komoly gond a roma

gyerekek integrálása az oktatási rendszerbe.

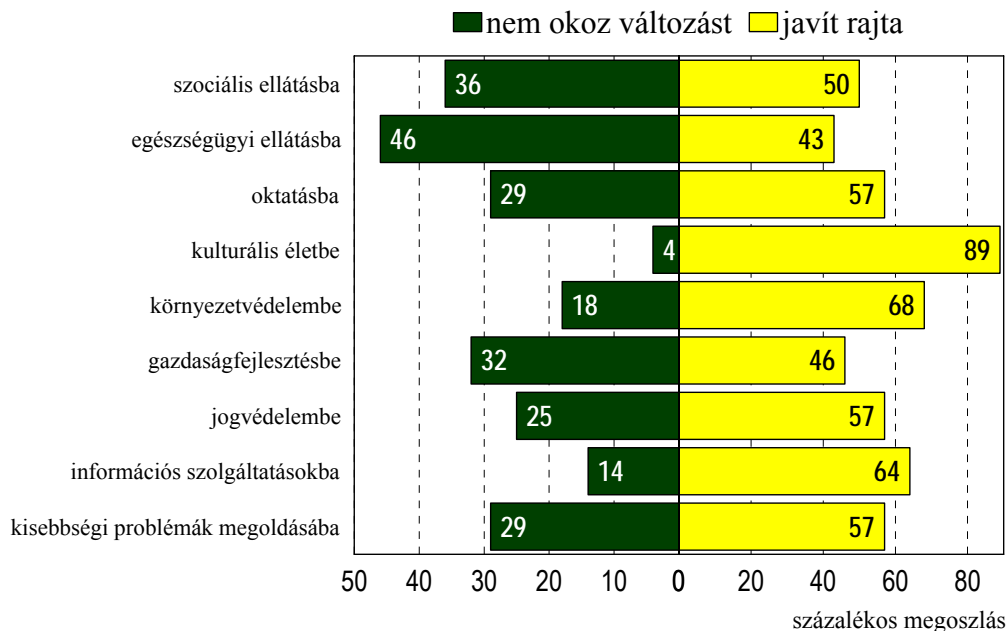
Gazdasági problémaként érzélik az intézmények a munkahelyek hiányát, illetve az ezek ösztönzését segítő programokat. Nem megoldott a fogyatékos emberek foglalkoztatása, és a cégek ilyen irányú támogatása.

A környezetvédelem területén a hulladékkezelés, hulladékgazdálkodás kérdése komoly hiányosságokat szenved országos szinten, illetve nagy hangsúlyt kell fektetni a szennyvízkezelés és a csatornahálózat kérdéskörére is.

Az intézmények, szervezetek képviselői szerint ezen problémák megoldására, csökkentésére még kevés jól működő szolgáltatás van jelenleg, de megvannak a térségekben a megfelelő intézmények, szervezetek, ámbár fejlesztésre szorulnak.

Civil szervezetek bevonása az egészségügyet leszámítva szinte minden területen javítana a szükségletek kielégítésében, de ezek közül is elsősorban a kulturális élet, az információs szolgáltatások, környezetvédelem és a jogvédelem területén tudják elképzelni az intézmények a civil szervezetek hatékony szerepét.

A civil szervezetek bevonása a szükségletek kielégítésébe általánosságban hogyan változtat az adott ellátáson?

Szociális ellátás területén a hajléktalanság, a fogyatékos emberek ellátása, prevenció, az információs szolgáltatás, a családsegítés és a gyermekvédelem terén tudnának nagy segítséget adni a nonprofit szektor képviselői.

Az intézmények az alábbi területeken képzelik el a civil szervezetek kapcsolódási pontjait a különböző ellátásokhoz.

Szociális	Egészségügyi	Oktatás, nevelés
<ul style="list-style-type: none"> • anyagi támogatás • támogató szolgálat • gyermekvédelem, • szociális foglalkoztatás • rehabilitációs munkahelyek felderítése • idős emberek képviselői hivatalokban, jogi segítség • anyaotthonok létesítése • Családsegítés • Idős emberek gondozása • felnőtt képzés • gyermekügy, időügy • fogyatékosok ellátása, • házi gondozás • pályázatok beadásához segítség • adományok gyűjtése • jótékonyági rendezvények szervezése • fogyatékosoknak, súlyos betegeknek, időseknek segítség • nyomtatványok beszerzése 	<ul style="list-style-type: none"> • testi fogyatékos, szenvedély- és idős betegek ellátása • prevenciós munka és felvilágosítás • több szűrővizsgálat helyben • ahol nincs helyi gyógyszerár, a gyógyszer szállítás felvállalása • alternatív gyógyászat területén • házi betegellátás • Pályázatok benyújtása eü-i berendezésekre • Felajánlások • Betegszállítás 	<ul style="list-style-type: none"> • családsegítés • Gyermekes leterheltségének csökkentése • felnőtt képzés • tájékoztatás, oktatás • előadások szervezése • kirándulások szervezése • szabadidős programok • gyerekközösségek létrehozása • pályázat • felvilágosító munka • oktatása, nevelési feltételek biztosítása • közösségi körök létrehozása • könyvtárak támogatása • hátr. helyz. gyerekeknek felzárkóztatása

Környezetvédelem	Gazdaságfejlesztés
<ul style="list-style-type: none"> • környezetvédelem fontosságának népszerűsítése • szemét lerakásának megszüntetése • tiszta városért mozgalom • folyók, tavak, erdők védelme • szelektív hulladékgyűjtés • sérült emberek használható környezetének kialakítása • környezetbarát csomagolás bevezetése • hulladékgyűjtés szervezése 	<ul style="list-style-type: none"> • munkahely teremtés • pénzügyi források felkutatása • munkahely sérült embereknek • Oktatás • közmunka szervezés • pályázat • információ nyújtása

4. SZAKÉRTŐI TAPASZTALATOK

A szükségletfelmérés részeként négy fókuszcsoportban szakértők közreműködésével a térségük szociális, egészségügyi, oktatási, gazdasági és környezetvédelmi problémáit tártuk fel, illetve ezek helyi társadalmi és ökonómiai vonatkozásait elemeztük. A munka során kötött módszertannal dolgoztunk, ami lehetővé tette az egyes csoportokban feltárt szakértői tapasztalatok integrálását.

A feltárásban alkalmazott módszer a csoportos problémamegoldó technikákon alapult, melynek lényege, hogy egy adott kérdésben, problémakörben a vélemények, tények gyűjtését átlagosan 7-8 fős csoportokban végeztük el. A csoportok kialakítása során figyeltünk arra, hogy az adott kérdésben jártas, vagy témánk szempontjából releváns ismeretekkel rendelkező szakértő személyeket hívjunk meg. Igyekeztünk azt is garantálni, hogy a lehetőségekhez mérten olyan homogén csoportokban dolgozhassunk, amelyben megjelenik más területen dolgozó szakemberek véleménye is.

A fókuszcsoportos véleményfeltárás során elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy valójában mik is a legfőbb jellemzők a kielégítetlen szükségletek tekintetében, hogyan jelennek meg, kinek mit jelent. Olyan helyzetet teremtettünk, amelyben világos és érthető módon jelentek meg a személyekben lévő gondolatok, tapasztalatok.

A munka egy célorientált, nyitott kérdésekből álló egységes méretű formanyomtatvány önálló módon való kitöltésével kezdődött, mely üres cellákat (a térségben a három leginkább hiányzó szociális, egészségügyi, oktatási, gazdaságfejlesztési és környezetfejlesztési szolgáltatásra rákérdezve) tartalmaztak, ezekbe írták a kérdés kapcsán felmerülő – másoktól befolyásolatlan - gondolataikat, javaslataikat. A munkára 10-15 percet adtunk, ezután egyenként és egyesével rögzítettük és megbeszéltük a válaszokat. A rögzítéssel megtörtént a felvetés személytelenítése is.

Végigjutva mind az öt kérdéskörön érkeztünk el az utolsó részfeladathoz, a rangsoroláshoz. Megkértük a résztvevőket, hogy a teljes listáról egymástól függetlenül válasszák ki a véleményük szerint leginkább hiányzó szolgáltatásokat, és jelöljék be az előre megadott lehetőségek közül, hogy ezekre mely szektor tudna megfelelő formában reflektálni, és a hiányzó szolgáltatásokat pótolni (állami, önkormányzati, piaci vagy civil intézmények/szervezetek). A választások számát limitáltuk, esetünkben 3 választást engedélyeztünk. A rangsoroló szavazás eredményeként megkaptunk a csoport szempontjából

legfontosabbnak ítélt jellemzőket.

4.1 Szociális szükségletek és hiányzó szolgáltatások

Területi elhelyezkedéstől függetlenül komoly hiányosságok találhatóak a szociális ellátórendszer több pontján, kistérségeken és több városban is komoly hiányosságok mutathatóak ki a szociális gondozói hálózatban.

Gyakran a szociális törvényben előírt alapellátás feltételeinek sem tudnak megfelelni a települések, minden térségben a házi segítségnyújtásban, szociális gondozásban humán és technikai akadályokkal küzdenek az ezeket a feladatokat ellátó intézmények és szervezetek. Az emberi erőforrás tekintetében még ha meg is van az adott munkakörre alkalmas személy – elsősorban a fiatal pályakezdők körében - formális végzettsége, az még nem garancia arra, hogy személyiségében, rátermettségében valóban alkalmas a feladat megfelelő szintű ellátására. Nagyobb problémaként vetődik fel, hogy a települési önkormányzatok a hozzájuk telepített feladatok maradéktalan teljesítésére nem tudják előteremteni a szükséges anyagi forrásokat, s így a szolgáltatások megfelelő szintű biztosítása is kérdésessé válik.

A házi segítségnyújtási szolgáltatásban tapasztalható hiányosságok pótlása azért is fontos lenne a szakértők szerint, mert ezzel a különböző bentlakásos intézményekben jelenlévő férőhelyhiányt és az ebből eredő problémák enyhítését is orvosolni lehetne. Több helyen megfogalmazódott, hogy erre a szolgáltatási formára az idős embereken kívül egyre inkább más szociális helyzetben lévő embereknek is szükségük lenne (pl: kórházból hazatérők, egyedülállók...), hiszen a korábban meglévő és működő szomszédsági kapcsolatok felbomlottak, és ezzel megszűntek szociális jellegű funkcióik.

A szociális gondozás/házi segítségnyújtás fogalmát a szakértők a törvényben meghatározott keretknél szélesebben értelmezték, ebbe beleértik a mentálhigiénés gondozást, szabadidős tevékenységet, házkörüli munkákat (pl: zárcsere, favágás, kerítésjavítás...) is. A korábbi években több helyen indultak különböző programok ilyen céllal - helyi elnevezésekkel „szociális rohambrigádok”, „szociális műhelyek” – civil szervezetek segítségével és a munkaügyi központok támogatásával, de ezek fokozatosan elhaltak, mivel a munkaügyi központok által adható közhasznú támogatások csökkenése mellett a civil szervezetek nem tudták előteremteni a program működtetéséhez szükséges önerőt.

A szakértők egyhangú megállapítása volt, hogy a szociális szolgáltatások területén is a jövőben a partnerség és a kistérségi együttműködés irányába kell elmozdulni. Sem

ágazatonként, sem területileg nem képesek önállóan az intézmények, illetve szervezetek megfelelő szakmai színvonalú és teljeskörű szociális szolgáltatást nyújtani, szociális programokat végrehajtani. Mindenképpen összefogásra és együttműködésre van szükség a többszintű, speciális ellátásokat is magába foglaló szolgáltatási rendszer kiépítésére és működtetésére.

Ennek a rendszernek kiépítésében van szerepük a teleházaknak, amelyek a technikai, infrastrukturális, információs funkcióikon kívül egyfajta szociális szerepet is felvállalnak. A helyi lakosság részére találkozási pontként, közösségi térként szolgálnak. A működő teleházakhoz folyamatosan érkeznek a létesítéssel kapcsolatos megkeresések olyan településekről, ahol nem működnek ilyen típusú szervezetek. A működtetés szempontjából mindenképpen nagy szerepük van a civil szervezeteknek, mind a rugalmasság, mind a lehetőségek kérdését tekintve.

A fókuszcsoporthoz vizsgálat során többször merült fel a különböző szociális jellegű otthonok hiányának problémája. Sok helyen nem megoldott a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekes anyák, fiatalok, családok átmeneti segítése, illetve ellátása. Hiányként merült fel az anyaothonok, lakóotthonok, szociális bérlakások kevés száma, a tartós nevelésből kikerülő fiatalok lakáshelyzete kapcsán felmerülő kérdésekre adott adekvát válaszok.

A helyben működő civil szervezetek a lakosság részére nem igazán ismertek, miközben a környezetükben lévő különböző problémákra kívánnak válaszolni és azok megoldásán munkálkodnak. Nincsen információáramlás a szervezetek és a helyi lakosság között, s így a helyi erkölcsi és anyagi támogatástól is elesnek ezek a szervezetek.

4.2 Egészségügyi szükségletek és hiányzó szolgáltatások

Térségtől függetlenül komoly hiányosság és egyben nagy szükséglet mutatkozik a településszintű prevenció iránt, amelybe beleértendő a helyi lakosság – különösen a fiatalság – felvilágosítása és tájékoztatása a különböző egészségmegőrzési módszerek, egészségi problémák és betegségek tekintetében.

Megszűntek az előző évtizedekben működő helyi szűrővizsgálatok (tüdőszűrő, nőgyógyászati), a kistelepüléseken élőknek gyakran messzire kell utazniuk ezen szolgáltatások elérése érdekében, de sajnos ennek negatív hatásai is érzékelhetőek, azaz elérhetőség hiányában nem is jutnak hozzá ezen szolgáltatásokhoz a hátrányos helyzetű településeken élők.

Szinte általános jelenségként tekinthetők a fogászati és gyógyszerári ellátás hiányosságai, amelyeknél nemcsak az ügyeleti rendszerben mutatkoznak kielégítetlen szükségletek, hanem sok esetben az alapellátásban is.

Hátrányos helyzetű térségekben előfordul, hogy a települési önkormányzat részére törvényben előírt alapellátás körébe tartozó háziiorvosi és védőnői szolgálat biztosításában is zavarok keletkeznek, a helyi szükségleteket teljes mértékben kielégíteni tudó speciális szakorvosi ellátás biztosítása pedig szinte lehetetlen. Az ország nagy részében szükség lenne egyfajta mozgó szakorvosi ellátás indítására, amelybe beletartozna a pszichiáter-addiktológustól a belgyógyász szakorvosig bármely szakterület képviselője.

A szociális jellegű házi segítségnyújtás kiegészítőjeként sok esetben nagy segítség lenne az otthoni szakápolás biztosítása, hiszen a hátrányos szociális helyzet mellé gyakran párosul a rossz egészségi állapot is.

A hiányzó szolgáltatások mellett általánosságban jelen van mint akadályozó tényező az alap- és szakellátások szakmai - etikai elismerése és támogatása.

4.3 Oktatási szükségletek és hiányzó szolgáltatások

Az oktatási kérdések és az ifjúság nevelése kapcsán általánosan felmerült problémaként jelent meg a fiatalok részére kialakított közösségi terek hiánya, ahol kulturált formában, egyéni és szociális értelemben is egészséges módon tudnák eltölteni szabadidejüket a fiatalok. Ezek keretében különböző tehetséggondozói programokat lehetne szervezni, illetve a tanulási nehézségekkel rendelkező gyermekek számára korrepetálásokat, felzárkóztató jellegű foglalkozásokat.

Országos jelenségnek tekinthető a szakmunkás-képzés presztízsének csökkenése, és ezáltal a képzés színvonalában előforduló zavarok. Ugyanakkor mindezzel párhuzamosan a felsőoktatásban tudatosan elkezdték növelni a felvett tanulók létszámát. A folyamatnak kettős hatása lett, egyrészt a felsőoktatás tömegesedésével a képzés színvonala drámaian csökkent, a mennyiségi személet vált uralkodóvá a minőségi szempontok érvényesítése helyett, másrészt a csökkenő gyereklétszám mellett erős felsőoktatási szívóerő a szakmunkás piacot jelentősen kiürítette. A szakképzés gyakorlati helyeinek, a tanműhelyek kiválasztásában szakmai és pénzügyi szempontból ellentétek vannak az iskolák és cégek között, s ez érezteti hatását gyakorlati megvalósulásban is, ezért szükség lenne ezen helyek szakmai ellenőrzésére.

A szakképzés és átképzés rendszerében a szakértők véleménye szerint nagy hangsúlyt

kellene fektetni arra, hogy ezek minél inkább a piaci igényekhez igazodva kerüljenek tervezésre.

A fogyatékos gyermekek képzésében is nagy gondot jelent, hogy az iskolai rendszerben megszerzett képzés kevésbé piacképes, s így az oktatási rendszerben eltöltött évek kevés haszonnal járnak, miután kikerül az adott személy ebből. Ezt a hátrányt erősíti az a munkaerőpiaci tényező is, hogy kevés speciális, fogyatékos embert foglalkoztató cég, illetve társaság van a piacon, amelyek ezeket az embereket felszívhatnák.

Országos szinten nagy szükség lenne több távmunkát biztosító vállalkozás megjelenésére, esetleg speciális háziipari (hagyományos kézműves) tevékenység köréből is. Ezen igények teljes mértékű kielégítése érdekében természetesen szükség van megfelelő – gyakran igen speciális jellegű – képzésre, és egyre inkább el kell mozdulni az egész életen át való tanulás irányába. Figyelemfelhívó jellegű az a tény, hogy a meglévő képzési rendszerekben nagyon sok olyan képzés van jelen (pl: OKJ-s képzések egy része), amelyek piacképessége nincs arányban a résztvevő személy által befektetett pénzeszközökkel.

Komoly gondként merült fel sok esetben a pedagógusok nevelésre való alkalmatlansága, a szülő-pedagógus partnerség hiánya, illetve a gyermekekre nehezedő nagy követelményrendszer. A szülők gyakran információhiánnyal rendelkeznek az iskolai és képzési rendszerről, a nem létező szülő-pedagógus / család-iskola kapcsolat miatt pedig ezt nem is tudják pótolni. A magatartási vagy egyéb zavarral küzdő gyermekhez nem jut el idejében a segítség megfelelő jelzőrendszer hiányában. A szakmailag megfelelő pedagógusok egy része elhagyni kényszerül a pályát anyagi és erkölcsi megbecsülési okok miatt, ugyanakkor a fiatal, agilis pályakezdő tanárok gyakran nehezen kerülnek be a pedagógusi pályára.

4.4 Gazdaságfejlesztés

A szakértők véleményét ebben a témakörben alapvetően két területre lehet osztani.

Az egyik véleménycsoport szerint a munkahelyteremtés és a munkaadók letelepítése szempontjából szükséges bizonyos előfeltételeket megteremteni, ezért alapvetően tudatos, tervszerű és stratégiai jellegű településfejlesztésre van szükség az elmaradott térségekben. A települések „fogadókészségét” kell javítani, amelybe beleértendő a település környezetének, infrastrukturális helyzetének, humán erőforrás jellegének fejlesztése. Mindenképpen előfeltételnek számít a különböző projektötletek generálása, azaz rendelkezni kell előre

részletesen kidolgozott projektekkal, programokkal, amelyek gyorsan és hasznosan felhasználhatóak egy pályázati kiírás vagy pedig egy vállalkozás jelentkezése során. Egyes térségek – főleg a hátrányos helyzetűek – elmaradtak a külvilág felé való tájékoztatásban. Szükséges lenne ezekről megfelelő információs anyagok, reklám- és marketingtermékek készítése.

A másik véleménycsoport a már működő cégek, társaságok, illetve szervezetek különböző támogatását célozza meg. A fogyatékos emberek foglalkoztatásánál például nagyfokú tájékozatlanság figyelhető meg a cégek körében, nem tudják milyen támogatásokat, kedvezményeket vehetnek igénybe, ha ilyen embert foglalkoztatnak. Az esélyegyenlőség előmozdítása, biztosítása terén, és általánosságban az egyes ágazatok és szektorok közötti információáramlásban és együttműködések ösztönzésében, generálásában nagy lehetőségeik lennének a civil szervezeteknek.

Igény mutatkozik több helyről is a munkajog, fogyasztóvédelem egyfajta civil kontrolljára is, s emellett komoly jogi segítségnyújtásra, illetve tanácsadásra is lenne kereslet.

4.5 Környezetfejlesztés

A környezeti, környezetvédelmi szükségletek vonatkozásában egyértelmű igényként jelentkezett a megfelelő színvonalú és tartalmú környezeti nevelés az iskolákban, a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése és az illegális személerakók felszámolása.

Gyakori problémaként került előtérbe a nem megfelelő szintű és mértékű akadálymentesítés. Sok helyen megvalósításra került, hogy mozgássérült és egyéb fogyatékkal élő emberek részére is megközelíthetővé és használhatóvá teszik az épületeket, köztartományokat, de kivitelezés nem a megfelelő formában sikerült (pl: túl meredek a rámpa).

A természeti értékek megőrzésénél komoly gond, hogy az ezek védelmére kijelölt személyek hatósági eszközhiányban szenvednek (lásd mezőrök: a tettenéréskor nem csinálhat semmit).

Több térségben nem megoldott a szennyvízelvezetés, és szükséges lenne az úthálózat fejlesztésére is.

Eredeti szakértői válaszok

Hiányzó szolgáltatások- ágazati problémák		
Szociális	Egészségügyi	Oktatási
<ul style="list-style-type: none"> • Szociális/mentálhigiénés gondozó • Pszichológus-hiány • Szociális támogatások felülvizsgálata • Szociális intézményekben férőhelyek • Házi segítségnyújtás/otthoni gondozás • Nappali elhelyezés/alapellátás • Anyaotthonok, családok átmeneti otthona • Lakóotthonok • Alapellátás/szakellátás szakmai-etikai Támogatása • Alapellátások (speciális) megvalósulása • Többszintű szolgáltatás • Házi segítségnyújtás nemcsak időseknek • Szociális gondozás („rohambrigádok”) • Közhatalnó foglalkoztatás (nincs önéző a Civil szervezeteknél) • Öregedő falvak • Teleházak, információs helyek • Szociális műhely működtetése • Kistérségi rendszer (szakképzés miatt) • Szociális bérlakások • Gyermek/családok átmeneti ellátása • Tartós nevelésből kikerült fiatalok pénz-Beli támogatása • Pénzbeli ellátási formák (iskolai kimaradás) • Adósságkezelés • Idősek otthonok hiánya • Hajléktalanság kisvárosokban és falvakban 	<ul style="list-style-type: none"> • Alapellátás/szakellátás szakmai-etikai támogatása • Prevenció • Szűrővizsgálatok • Fogászati ellátás • Gyógyszertár • Emberséges bánásmód • Tájékoztatás • Iskolai védőnői szolgálat • Kistérségeken háziorsvosi szolgálat • Fiatalok felvilágosítása • Szakorvosi ellátás, mozgó szakorvosi ellátás (pszichiáter, addiktológus...) • Várandós anyák (abortusz probléma) • Otthoni szakápolás és házi segítségnyújtás • Kedvezmények (fogászat, gyógyászati segédeszközök)→köz.gyógy • Kórházi osztályok megszüntetése • Kiszámíthatatlan OEP finanszírozás (kórházak) • Sürgősségi betegellátás (mentőszolgálat) 	<ul style="list-style-type: none"> • integrált oktatás problémái • szakképzés gyakorlati helyeinek, tanműhelyek megtalálása/ellenőrzése • fogyatékos gyermekek képzése- képesítés piacképessége • foglalkoztatók hiánya • pedagógusok alkalmatlansága • pedagógusok pályaelhagyása / fiatalok bekerülési nehézségei • nagy teljesítménykényszer / követelményrendszer • kevés információ (pl: új érettségi rendszer) • OKJ képzés piacképessége ↔ befektetett pénz • Közösségi terek • Óvoda, iskola körzeti rendszer • Egész életen át tartó tanulás pl: számítástechnika • Szakképzés, átképzés piaci igényekhez igazodva • Távmunka • Háziipari képzések (kézművesség) • Bölcsődék hiánya a településeken • Tehetséggondozás, szakkörök • Korrepatálás, felzárkóztatás (segítő pedagógus program) • Szabadidős programok • Szülő-pedagógus partnerség • Fejlesztőpedagógus, logopédus • Magatartással küzdő gyermekek→nevelési tanácsadó, jelzőrendszer • Tanműhelyek, inkubátorházak • Szakmunkás-képzés presztízsének csökkenése

Hiányzó szolgáltatások- ágazati problémák	
Gazdaságfejlesztés	Környezetfejlesztés
<ul style="list-style-type: none"> • Tájékoztatás, információhiány a cégek körében (fogyatékos foglalkoztatás) • Cégek támogatása (anyagi, dotáció) • Munkahelyteremtés • Esélyegyenlőség előmozdítása/biztosítása • munkajog→ civil szervezetek ellenőrző szerepe • BV intézetekben történő foglalkoztatás • Jogi segítségnyújtás/tanácsadás • Pályakezdekők részére munkahelyteremtés • Infrastrukturális elmaradások • Projektötletek generálása • Fogadókészség javítása (humán erőforrás, környezet, településkép, telek, infrastruktúra...) • Távmunkaadók ösztönzése • Háziipari munkaadók • Inkubátorházak • Tervezésű, stratégiai településfejlesztés • Agrárium fejlesztése • Értékelés • Gyógyturizmus • Tájékoztatás, információs kiadványok, honlapok • Romák foglalkoztatása • 40-50 éves korosztály számára munkahelyteremtés 	<ul style="list-style-type: none"> • Szelektív hulladékgyűjtés • Hulladékudvarok hiánya • Környezeti nevelés • Megfelelő akadálymentesítés • Illegális hulladéklerakók • Csomagolás • Hatósági eszközhány (pl: mezőőrök) • Hulladékgazdálkodás (pl: ingyen kuka) • Természeti értékek megőrzése • Szennyvízelvezetés • Útfejlesztés • Kulturált lakókörnyezet • Parlagfűirtás • Ívóvíz-probléma

4.6 Többszemponútú rangsoroló szavazás

A fókuszcsoportban résztvevő szakemberek az általuk összegyűjtött jellemzők közül kiválasztották a véleményük szerint leginkább hiányzó szolgáltatásokat, és megjelölték az előre megadott lehetőségek közül, hogy ezekre mely szektor tudna véleményük szerint megfelelő formában reflektálni, és a hiányzó szolgáltatásokat pótolni. Ezeket összegezve a szolgáltatások alábbi sorrendje alakult ki fontossági sorrend szerint, jelölve, hogy a civil szervezetek véleményük szerint mely szükséglet kielégítésében tudnának szerepet vállalni.

Szakterület	Hiányzó szolgáltatások, meglévő szükségletek	Civil szervezetek szerepe
Szociális terület	Házi segítségnyújtás	+
	Alapellátások és speciális ellátások	
	Férőhely számának növelése (átmeneti otthonok, szociális bérlakások, idősek otthona)	+

	Szakember létszámának növelése (pszichológus, mentálhigiénés szakember)	
	Információs és közösségi terek	+
	Pénzbeli támogatások rendszerének felülvizsgálata	
	Kistérségi együttműködések	
Egészségügy	Szakellátások, sürgősségi betegellátás	
	Prevenció, szűrővizsgálatok	+
	Kórházi osztályok	
	Háziorvosi szolgálat kistelepeüléseken	
	Otthonápolási szolgálat	+
Oktatás, nevelés	Közösségi terek	+
	Szabadidős programok	+
	Tehetséggondozás	+
	Korrepetálás, fejlesztő programok	+
	Felnőttképzés, átképzés	+
	Alapképzés, szakképzés szintjének emelése (tanműhelyek hiánya)	
	Pedagógusok alkalmatlansága	
	Körzeti iskolarendszer (csökkenő gyereklétszám)	
Gazdaságfejlesztés	Munkahelyteremtés	
	Távmunka lehetőségek ösztönzése	+
	Projektötletek generálása, értékelés	+
	Hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának támogatása (romák, 40-50 éves korosztály, pályakezdő fiatalok, megváltozott munkaképességűek)	+
	Településfejlesztés, infrastruktúra javítása	+
	Agrárium fejlesztése	
	Jogi segítségnyújtás/tanácsadás szervezeteknek	
Környezetfejlesztés	Hulladékgyűjtés	+
	Természet- és környezetvédelem	+
	Környezeti nevelés	+
	Szelektív hulladékgyűjtés	+
	Szennyvízhálózat fejlesztése	
	Megfelelő akadálymentesítés	

1. MELLÉKLET

A klaszterképzéshez felhasznált T-STAR adatok (2002 év)

TAAA200	Állandó népesség száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA201	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA202	Állandó népességből a 3-5 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA203	Állandó népességből a 6-13 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA204	Állandó népességből a 14 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA205	Állandó népességből a 15-17 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA206	Állandó népességből a 18-59 évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAA207	Állandó népességből a 60-x évesek száma (A KÖNYV továbbvezetett adata)
TAAB000	Élveszületések száma
TAAB001	Halálozások száma
TAAB002	Csecsemőhalálozás /1 éven alul meghaltak száma/
TAAB003	Házasságkötések száma
TAAB004	Válások száma
TAAB100	Odavándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen)
TAAB101	Elvándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen)
TAAF051	Kiskereskedelmi üzletek száma (gyógyszertárak nélkül)
TAAF226	Vendéglátóhelyek száma
TAAF230	Éttermek, cukrászdák száma
TAAF231	Bárok, borozók száma
TAAF407	Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken
TAAF409	Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken
TAAF412	Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma
TAAG000	Lakásállomány
TAAG100	Épített lakások száma (üdülők nélkül)
TAAH000	Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 1000 m3
TAAH008	Közcatornába elvezetett összes szennyvíz mennyisége 1000 m3
TAAH009	Közcatornába tisztítottan elvezetett összes szennyvíz mennyisége 1000 m3
TAAH020	Közüemi ívóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma
TAAH108	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások száma
TAAH113	Háztartásokból közcatornán elvezetett szennyvíz mennyisége 1000 m3
TAAH117	Közcatornán tisztítás nélkül elvezetett szennyvíz mennyisége 1000 m3
TAAJ002	Működő házi orvosok száma 12.31-én
TAAJ003	Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én
TAAJ008	Körzeti betegápolók száma
TAAJ017	A házi orvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)
TAAJ018	A házi gyerekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)
TAAJ104	Járóbeteg szakellátás évi rendelési ideje MÁV-val együtt /teljesített szakorvosi munkaóra/
TAAJ106	Az évi gyógykezelési vizsgálati esetek száma a járóbeteg szakellátásban /MÁV-val együtt/
TAAJ108	A házi orvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen
TAAJ109	A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen
TAAJ119	A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma
TAAJ120	A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen
TAAJ128	A házi orvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma
TAAJ129	A házi orvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás
TAAJ200	Összes működő kórházi ágyak száma /szülőotthonnal együtt/
TAAJ301	Anya- és csecsemővédőnők száma (körzeti védőnők, vezetővel együtt)

TAAJ302	Működő összes bölcsődei férőhelyek száma (önkormányzati, üzemi, magán stb.)
TAAJ303	Bölcsődébe beirt gyermekek száma
TAAJ304	Bölcsődei gondozónők száma
TAAJ306	Szakképzett bölcsődei gondozónők száma
TAAJ406	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok működő férőhelyeinek száma
TAAJ407	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonokban gondozottak száma
TAAJ410	Az időskorúak otthonai működő férőhelyeinek száma
TAAJ413	Az időskorúak otthonaiban a gondozottak száma
TAAJ420	A megye rászorultjait ellátó tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális jellegű otthonokban a működő férőhelyek száma
TAAJ421	A megye rászorultjait ellátó tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális jellegű otthonokban a gondozottak száma
TAAJ427	Nappali ellátást nyújtó idősek klubjai működő férőhelyeinek száma
TAAJ428	Nappali ellátást nyújtó idősek klubjaiban ellátottak száma
TAAJ429	A szociális alapellátás keretében csak étkezésben részesülők száma
TAAJ430	A szociális alapellátás keretében csak házi segítségnyújtásban részesülők száma
TAAJ431	A szociális alapellátás keretében étkezésben és házi segítségnyújtásban részesülők száma
TAAJ432	Az alap- és a nappali ellátásban foglalkoztatottak száma összesen
TAAJ437	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma
TAAJ438	A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben foglalkoztatottak száma összesen
TAAJ600	Gyógyszertárak száma
TAAK000	Óvodai férőhelyek száma
TAAK001	Óvodába beirt gyermekek száma
TAAK002	Óvodapedagógusok száma
TAAK006	Óvodapedagógusi képesítésű nevelők száma
TAAK104	Általános iskolai főállású pedagógusok száma
TAAK105	Általános iskolai tanulók száma
TAAK106	A napközis tanulók száma az általános iskolákban
TAAK110	Az általános iskolai osztályok száma
TAAK201	Főállású pedagógusok száma a középiskolákban
TAAK205	Szaktanulóinak száma a szakmunkás képző iskolákban
TAAK207	Nappali tagozatos gimnáziumi tanulók száma
TAAK208	Nappali tagozatos szakközépiskolai tanulók száma
TAAK218	Szakiskolákban tanulók száma
TAAK219	Főállású pedagógusok száma a szakiskolákban
TAAL001	Az önkormányzati közművelődési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma
TAAL002	Az önkormányzati közművelődési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma
TAAL003	Az önkormányzati közművelődési könyvtárak egységeinek száma (helyben lévő állomány)
TAAL106	Mozielőadások száma
TAAL107	Mozilátogatások száma
TAAO032	Egyéni gazdálkodók száma(db)
TAAO033	Egyéni gazdálkodókhoz tartozók száma
TAAO034	Egyéni gazdálkodóknál munkát végző családtagok száma
TAAP041	Regisztrált vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP042	Regisztrált jogi személyiségű vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP045	Regisztrált jogi személyiség nélküli vállalkozások száma (megszűnő gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP047	Regisztrált egyéni vállalkozások száma (év végén)
TAAP050	Működő vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP051	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal)

	együtt, év végén)
TAAP053	Működő korlátolt felelősségű társaságok száma (év végén)
TAAP054	Működő részvénytársaságok száma (év végén)
TAAP055	Működő szövetkezetek száma (év végén)
TAAP056	Működő mezőgazdasági szövetkezetek száma (év végén)
TAAP057	Működő jogi személyiség nélküli vállalkozások száma (megszűnő gazd. formákkal együtt, év végén)
TAAP059	Működő betéti társaságok száma (év végén)
TAAP060	Működő egyéni vállalkozások száma (év végén)
TAAP063	Regisztrált társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP064	Működő társas vállalkozások száma összesen (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP114	0 és ismeretlen számú főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP115	1-9 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP116	10-19 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP117	20-49 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnt és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP118	50-249 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP119	250- és több főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP120	0 és ismeretlen számú főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP121	1-9 főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP122	10-19 főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP123	20-49 főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP124	50-249 főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP125	250- és több főt foglalkoztató működő társas vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)
TAAP432	Működő nonprofit szervezetek száma
TAAR001	Személygépkocsik száma az év végén
TAAR002	Távbeszélő fővonalak száma (szolgálati vonalakkal együtt)
TAAR008	Egyéni távbeszélő fővonalak száma
TAAR009	Üzleti távbeszélő fővonalak száma
TAAR010	Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma
TAAS001	Regisztrált munkanélküliek száma összesen
TAAS004	Regisztrált munkanélküliek száma 180 napon túl összesen
TAAS007	Szociális jövedelempótló támogatásban részesültek száma, összesen
TAAT100	Az önkormányzat által a munkanélküliek jövedelempótló támogatásában részesítettek évi átlagos száma
TAAT101	Az önkormányzat által rendszeres szociális segélyben részesítettek évi átlagos száma
TAAT102	Az önkormányzat által a munkanélküliek jövedelempótló támogatására felhasznált összeg (1000 Ft)
TAAT103	Az önkormányzat által rendszeres szociális segélyre felhasznált összeg
TAAT104	Az önkormányzat által nyújtott, rászorultságtól függő egyéb (pénzbeni és természetbeni) támogatási esetek száma
TAAT105	Az önkormányzat által nyújtott, rászorultságtól függő egyéb (pénzbeni és természetbeni) támogatásokra felhasznált összeg

TAAT106	Az önkormányzat által nyújtott lakásfenntartási támogatás esetei (pénzbeni és természetbeni)
TAAT107	Az önkormányzat által nyújtott lakásfenntartási támogatásra felhasznált összeg (pénzbeni és természetbeni)
TAAT108	Az önkormányzat által nyújtott átmeneti segélyezés esetei (pénzbeni és természetbeni)
TAAT109	Az önkormányzat által nyújtott átmeneti segélyre felhasznált összeg (pénzbeni és természetbeni)
TAAT110	Az önkormányzat által nyújtott rendkívüli gyermekvédelmi támogatás esetei (pénzbeni és természetbeni)
TAAT111	Az önkormányzat által nyújtott rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra felhasznált összeg (pénzbeni és természetbeni)

2. MELLÉKLET

Az egyes klaszterekbe került kistérségek

1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter
Barcs	Ajka	Balatonaliga	Bácsalmás
Csongrád	Aszód	Balatonfüzfő	Baktalórántháza
Csurgó	Baja	Budapest	Balmazújváros
Kisbér	Balassagyarmat	Csepreg	Bátonyterenye
Kistelek	Békéscsaba	Debrecen	Berettyóújfalú
Letenye	Bicskei	Eger	Csenger
Mohács	Bonyhád	Esztergom	Edelény
Mórahalom	Budaörsi	Fonyód	Encs
Nagyatád	Ceglédi	Győr	Enyingi
Orosháza	Cellsdömölk	Kecskemét	Fehérgyarmat
Óriszentpéter	Csorna	Keszthely	Füzesabony
Pápa	Dabasi	Miskolc	Heves
Sümeg	Dombóvár	Pécs	Jánoshalma
Szentgotthárd	Dorog	Siófok	Kazincba
Szobi	Dunakeszi	Sopron	Kiskunmajsa
Tamási	Dunaújváros	Szeged	Kisvárd
Zalaszentgrót	Gárdony	Székesfehérvár	Kunszent
	Gödöllő	Szekszárd	Lengyelt
	Gyáli	Szolnok	Marcali
	Gyöngyös	Szombathely	Mátészalka
	Hajdúböszörmény	Tatabánya	Mezőkovácsi
	Hajdúszoboszló	Veszprém	Mezőkövesd
	Hatvan	Zalaegerszeg	Nagykáll
	Hódmezővásárhely		Nyírbátor
	Jászberény		Ózd
	Kalocsa		Páztó
	Kaposvár		Pétervásár
	Kapuvár		Polgár
	Karcag		Püspökladány
	Kiskőrös		Rétság
	Kiskunfélegyháza		Sárbogárd
	Kiskunhalas		Sarkad
	Komárom		Sárospatak
	Komló		Sásd
	Körmend		Sátoraljaújhely
	Kőszeg		Sellye
	Kunszentmárton		Siklós
	Lenti		Szécsény
	Makó		Szeghalom
	Monori		Szerencs
	Mór		Szigetvár
	Mosonmagyaróvár		Szikszó
	Nagykanizsa		Tab
	Nagykát		Tiszafüred
	Nyíregyháza		Tiszaújváros
	Oroszlány		Tiszavasvári
	Paks		Törökszentmiklós
	Pécsvárad		Vásárosnamény
	Pilisvörösvár		Vasvár
	Ráckevei		
	Salgótarján		

	Sárvár		
	Szarvas		
	Szentendre		
	Szentes		
	Tapolca		
	Tata		
	Tét		
	Váci		
	Várpalota		
	Zirc		